

Sindi elanik Kristina Ojamäe-Lankov sai siseministrilt aumärgi

KATARIINA VAABEL
KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

28. novembril tunnustas sise-minister Lauri Läänemets Sindi elanikku Kristina Ojamäe-Lankovit kodanikupäeva aumärgiga. Kodanikupäeva tähistamisega tõstetakse esile tegusate ja ettevõtlike inimeste panust Eesti ühiskonna arengusse. Aumärgi saavad inimesed, kes on oma kogukonnas või ühiskonnas jätnud olulise jälje, edendades kodanikukasvatust, väärtustades kodanikuteadvust või tehes vabatahtlikku tööd oma kogukonnas.

Kristina Ojamäe-Lankov asutas 2019. aastal koos abikaasa Raimoga MTÜ Korl Est, mis pakub puhastusteenust. Tulu kasutab Kristina raskustesse sattunud inimestele ja (suur)peredele toidu, riiete ja muu vajaliku soetamiseks. Lisaks sellele on märkimisväärt Kristina kogukondlik tegevus: prügikoristus- ja liikumisväljakutsed, helkuripuude ehitamise korraldamised, annetused eri fondidele ja heategevusse.

2020. aastal liitus Kristina Sindi tuletõrje seltsiga. Tema tegevus ei piirdu kunagi vabatahtliku päästja klassikalises „ametijuhendis“ sisalduvaga. Kristina annab endast alati maksimumi, et maailma paremaks muuta.

Kristina Ojamäe-Lankov

Foto: erakogu

Kristina, mis mõte sul pähe tuli, kui auhinnast teada said?

Pea oli täiesti tühi, arvasin esimese hooga, et sõpradest keegi teeb tunga. Ja ega see kohe kohale ei jõudnudki, tasapisi. Ikka väga hea tunne, just see, et olen siis midagi ikka õigesti

oma elus teinud. Täna väga seda armast naisterahvast, kes mind märkas ja esitas!

Mis sind innustab teiste heaks panustama?

Kunagi algas see sellest, kui nägin ühes Facebooki grupis postitust, kus inimene küsis otse

süüa, see pani minul häärekel-lad tööle. Võtsin selle inimesega ühendust ja jäingi teda edaspidi toetama. Sealt sai alguse ka vähemkindlustatud perede jõululaua katmine. Tegin sedasi esimesed neli aastat enda rahakoti arvelt. Siis saigi selgeks, et tuleb luua MTÜ, et saaks pakutud teenuste eest rohkem abi osutada sinna, kus abi päriselt vaja on. Ettevõttes tegutseme mitme erineva valdkonnaga, mida elu jooksul õppinud oleme, nii on abikaasaga pakutavate teenuste nimekiri päris kirju. Suureks abiks on ka meie tütar.

Sindi tuletõrje seltsiga liitudes sai selgeks, et olen jõudnud õigesse kohta. Kui käid kodunõustamisel ja tead, et oled pailgaldanud elupäästva suitsu- või vinguannduri, teavitussüritustel edastanud ohutussõnumeid nii vee-, tule- kui ka kriisialaselt. See tunne, et oled ehk päästnud kellegi elu – seda tunnet ei oskagi kirjeldada, see tunne on õige.

Mida soovid veel öelda?

Märgake enda ümber inimesi. Alati joodik ei ole joodik – millegipärast on ta praegu sellises seisus, nagu ta on, millestki pidi see ju alguse saama. Ärge lükake eemale intellektihäirega inimesi, nad tahavad samamoodi suhelda ja lähedust. Märgake ja pakkuge abi, nii hoiame kokku ja teeme maailma paremaks.

Eesti suurimal loodusfoto konkursil sai tunnustuse ka Tammiste fotograafi pilt

PIIA SALUNDI
TEABESPETSIALIST

Detsembri alguses jõudis lõpule ajakirja Eesti Loodus 2022. aasta fotovoistlus, kuhu saadeti 1329 pilti 231 autorilt. Eesti Looduse auhinnaga tunnustati Tammiste küla elaniku Rasmus Ilvese pilti „Märgatud“, mis on tehtud autori kodumetsas.

Rasmus Ilves räägib pildi sünniloo: „Iga kakulise nägemine paneb alati silmad särama, kuna liiga tihti need öise eluviisiga röövlinnud meie ette ei juhtu. Tammiste kodukaku leidmisega on mu rõõm kohe eriti suur, sest just teda olen ma otsinud juba aastaid. Täpsemalt

„Märgatud“ - leia pildilt kodukakk

Foto: Rasmus Ilves

neli aastat tagasi õnnestus mul juhuslikult kohata kodukaku poega. Sellest ajast saadik olen elanud teadmise, et minu kodust vaid mõnesaja meetri kaugusel metsas tegutseb kodukakk. Igakevadised huiked ja tegevusjäljed on aidanud mul kaardistada nende territooriumi ja isegi potentsiaalsed pesapuud, kuid näinud polnud ma neid juba väga pikalt. Olin

juba vaikselt leppimas, et ju nende salapärase lindude väljavalitud koht on siis inimsilmale nii raskesti nähtav. Sel kevadel see kõik muutus ja pingutused kandsid vilja, kui hommikuses metsas üks vana „tüügas“ end iseenesest liigutama hakkas. Tegelikult just sealsamas puhkaski see ülimalt osav loodusesse sulanduja – kodukakk, kes parajasti enda sulgi kohen-

das ning aeg-ajalt riika naabri pasknääriga asju klaaris.“

Eesti Looduse fotovoistlus on Eestis üks suuremaid loodusfotode võistlusi, mis tänavu toimus juba 23. korda. Auhinnad anti üle 2. detsembril Tartu loodusemajas. Kõiki auhinnatud pilte saab näha kodulehel www.loodusajakiri.ee/eesti-looduse-2022-aasta-fotovoistluse-voitjad.

Tule õpi tasuta koolitustel, kuidas säilitada elurikkust! Loe lk 3

Vastuseid korduma kippuvatele küsimustele uue korraldatud jäätmeveo kohta loe lk 4-5

Loe koolide ja lasteaedade tegemistest lk 6-8. Pildil Tori põhikooli õpilased Pulli külas

Foto Tori põhikooli arhiivist

Tori valla laulu- ja tantsupeost loe lk 9

Foto: Ülo Soomets

Raamatukogude tegemistest loe lk 9. Pildil mälu mängu III etapi võitja Täiskuu

Foto: Rita Raudsepp

VOLIKOGU ISTUNGIL

15. detsembril

1. Kinnitati Jänesselja lasteaia arengukava 2023-2025.
2. Otsustati algetada Tammiste puhkemetsade kohaliku kaitse alla võtmise menetlus.
3. Toimus Tori valla 2023. aasta eelarve esimene lugemine, eelarve suunati teisele lugemisele.
4. Kehtestati Tori vallas 2023. aasta üldiseks maamaksumääraks 2,3% maa maksustamishinnast aastast ja põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohuma maa maksustamishinnast aastast.
5. Võeti vastu määrus „Toimetulekutotuse määramiseks eluruumi alaliste kulude piirmäärade kinnitamine“.
6. Kiideti heaks Pärnu linnapiirkonna strateegia aastateks 2022-2027.
7. Nõustuti Lepplaane liivakarjääri korramistingimuste esitamise eelnõuga.
8. Otsustati teha Pärnu linnavolikogule ettepanek Tori valla ja Pärnu linna vahelise halduspiiri korrigeerimiseks.
9. Otsustati teha Põhja-Pärnumaa valla volikogule ettepanek Tori valla ja Põhja-Pärnumaa valla vahelise halduspiiri korrigeerimiseks.
10. Kiideti heaks Pärnu maakonna arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“
11. Otsustati seada tähtajatu sundvaldus Tori valla kasuks Vainu külas asuva, osaühingu L.L. Corrector omandis oleva Kubja tee L1 katastriüksusele avalikult kasutatava tee rajamiseks.
12. Otsustati omandada osaühingult Sindi Vesi tasuta Tammiste külas asuvad Luste tee 4a ja Luste tee 4b kinnistud ning Tori alevikus asuv Metsa tn 2a kinnistu.
13. Nõustuti Tori valla ja osaühingu Fennohed vahel sõlmitud Kilksama külas Veermiku tee 5 kinnistu osas sõlmitud hoonestusõiguse seadmise lepingu muutmiseks.
14. Muudeti osaühingu Sindi Vesi põhikirja ja kinnitati põhikirja uus redaktsioon.
15. Informatsioon lumelükkamisest Tori vallas.

Volikogu istungite protokollide ja vastuvõetud õigusaktidega saab tutvuda valla kodulehel www.torivald.ee.

VALLAVALITSUSE ISTUNGITEL

1. novembril – 23. novembril

1. Otsustati korraldada liht-hankemenetlusega riigihange „Tori põhikooli ventilatsioonisüsteemi põhiprojekti koostamine“ ja kinnitati riigihanke alusdokumendid.
2. Otsustati korraldada avatud hankemenetlusega riigihange „Sindi Raekoja renoveerimistööd“ ja kinnitati riigihanke alusdokumendid.
3. Sindi seltsimaja lava- ja valgustehnika ostmiseks ja tehnika paigaldamiseks otsustati sõlmida müügileping osaühinguga Focuspoint. Lepingu maksumus on 259 806 eurot (lisandub käibemaks).
4. Tori valla lillede ostmiseks ja hooldusteenuseks otsustati sõlmida töövõtuleping FIE Sirle Kase Kase Aiandiga. Lepingu maksumus on 17 532,40 eurot (lisandub km).
5. Tunnistati kehtetuks Sindis Pärnu mnt 73 kolme korteriomandi võrandamiseks läbi viidud elektrooniline enam-pakkumine.
6. Tunnistati nurjunuks Sindis Pärnu mnt 23a hoone 1. korrusel paikneva ruumi avalik enam-pakkumine.
7. Otsustati sõlmida aktsiaseltsiga Infragate Eesti käsundusleping omaniku- ja muinsuskaitse järelevalve teenuse osutamiseks korterelamu rekonstrueerimistöödel Sindis Pärnu mnt 51. Lepingu maksumus on 5260 eurot (lisandub km).
8. Võeti vastu Oore külas Mäe kinnistu detailplaneering.
9. Anti välja projekteerimistingimused:
 - Sindi linnas Mureli tn 28 kinnistul oleva aiamaa laiendamiseks;
 - Sauga alevikus Jänesselja tn 22 kinnistule tööstushoone püstitamiseks;
 - Eametsa külas Angervaksa tee 5 kinnistule üksikelamu
- ehitamiseks;
- Kilksama külas Tominga kinnistule abihoone/garaaži ehitamiseks.
10. Otsustati anda ehitusluba:
 - Tammiste külas Vesikaare tee 7 kinnistule üksikelamu püstitamiseks;
 - Tabria külas Aadulauda kinnistule sööda- ja tahkesõnikuhoidla päikeseelektrijaama püstitamiseks;
 - Oore külas Taadi kinnistule päikeseelektrijaama püstitamiseks;
 - Rätsepa külas Koidu kinnistule puurkaevu rajamiseks;
 - Pulli külas Kasetuka tee 1 kinnistule üksikelamu püstitamiseks;
 - Sindi linnas Tedre tn 5 kinnistule üksikelamu püstitamiseks;
 - Tori alevikus Treeningraja kinnistule ratsamaneži püstitamiseks;
 - Eametsa külas Pärnu lennujaama kinnistule päikeseelektrijaama püstitamiseks;
 - Eametsa külas Tulika tee 1 tuletõrjehoidla rajamiseks ning Tulika tee ja Tulika tee 1 veetorustiku rajamiseks;
 - Are alevikus Uus tn 9 kinnistule üksikelamu püstitamiseks;
 - Völki külas Pikalepa kinnistule üksikelamu laiendamiseks ja energiatõhususe tõstmiseks;
 - Sauga alevikus Jänesselja tn 22 kinnistule metallitöökoja püstitamiseks;
 - Sindi linnas Kuldnoka tn 8 kinnistule üksikelamu püstitamiseks;
 - Suurfarmi tee 4 kinnistule päikeseelektrijaama püstitamiseks;
 - Räägu külas Lillarü kinnistule kinnise soojussüsteemi rajamiseks;
 - Sindi linnas Ringi tn 33 kinnistule üksikelamu lammutamiseks;
 - Urumarja külas Presidendi

kinnistule puurkaevu rajamiseks.

11. Muudeti ühe Sindi korteriühistu restaureerimistööde teostamise tähtaega.
12. Kinnitati korteriühistute teotuse programmist 2022. aastal rahastatud projekti lõpparuanne ja otsustati toetus välja maksta.
13. Otsustati seada tähtajatu sundvaldus:
 - osaühingu Enefit Connect kasuks Pulli külas asuvale, Tori vallale kuuluva Uuenäripa tee L1 katastriüksusele side multitoru õhuliini rajamiseks;
 - osaühingu Sindi Vesi kasuks Taali külas asuvatele kinnistutele ühisveevärgi torustike talumiskohustuse kehtestamise eesmärgil;
 - osaühingu Elektrilevi kasuks Sindi linnas Ringi tänav L5 katastriüksusele 0,4 kV pingega elektrimaakaabelliini ja elektriliitumiskilbi rajamiseks;
 - osaühingu Elektrilevi kasuks Tammiste külas Pilliroo tänav T2 katastriüksusele 0,4kV pingega elektrimaakaabelliini, elektriliitumiskilbi ja elektrijao-tuskilbi rajamiseks.
14. Otsustati taotleda Tori valla kasuks isikliku kasutusõiguse seadmist osaühingule Scanweld Ehitus kuuluvale, Eametsa külas Tulika tee 1 asuvale katastriüksusele kuivhüdrandiga tuletõrjehoidla ja selle täitetorustiku (veetorustik) rajamiseks.
15. Nõustuti järgmiste katastriüksuste jagamisega:
 - Selja külas asuv Haldja katastriüksus;
 - Niidu külas asuv Läti katastriüksus;
 - Are alevikus Kooli tn 11// Kalme katastriüksus.
16. Otsustati muuta Tammiste

külas asuva Viki tee katastriüksuse sihtotsatarvet ja määrata uueks sihtotstarbeks 100% transpordimaa.

17. Kinnitati ühe 2022. a hajasustuse programmist rahastatud projekti lõpparuanne ja otsustati toetus välja maksta.
18. Nõustuti osaühingu TorfEst keskkonnaloa muutmise taotlusega. Keskkonnaloa muutmist taotletakse seoses vee erikasutusõiguse lisamisega varem olemasolevale loale.
19. Kiideti heaks Jänesselja lasteaia arengukava 2023-2025 projekt ja otsustati see avalikustada.
20. Määrati huvihariduse ja -tegevuse toetust summas 6555,14 eurot 30-le Tori valla noorele.
21. Anti välja korraldus Tori valla õpilase individuaalõppe rahastamiseks.
22. Otsustati tagastada septembri ja oktoobrikuu eest 7 lapsevanemale Pärnu Raja lasteaia kohatasu soodustus.
23. Otsustati rahastada kahe lapse lapsehoiuteenuse kohatasu.
24. Otsustati sõlmida ühe isikuga sotsiaaleluruumi üürileping ja ühe isiku puhul keelduti sotsiaaleluruumi üürile andmisest.
25. Määrati toetust kolmele vabaühendusele.
26. Otsustati aanimetuste „Tori valla aasta noor“, „Tori valla aasta sportlane“, „Tori valla aasta kultuuriedendaja“ ja „Tori valla aasta spordiedendaja“ andmine.
27. Kehtestati 2023. aasta Tori valla kalendri müügihinnaks 5 eurot.
28. Otsustati eraldada reservfondist 547 eurot vallavalitsuse toetuse reale Juhan Javošile Juhan Auli mälestusteraamatu väljaandmiseks.

Vallavalitsuse istungite protokollide ja vastuvõetud õigusaktidega saab tutvuda valla kodulehel www.torivald.ee.

PILTUUDIS

28. novembril kell 14 avati Tori kiriku kellalöövide saatel uus Tori sild liiklusele. 15 minuti jooksul vuras üle silla paarkümmend autot. Oodatud sündmust olid uudistama tulnud kohalikud elanikud, teiste seas ka proua, kellele see on juba kolmas Tori sild näha. Tööd sillal jätkuvad

Foto: Ülo Soomets

PLANEERINGUTE TEATED

Ajavahemikul 14.12.2022–12.01.2023 toimub Pulli külas asuvate Koolimaja tee 11 ja Koolipargi kinnistute detailplaneeringu eelnõu (eskiislahenduse) avalik väljapanek.

Detailplaneeringuga tehakse ettepanek moodustada 8 katastriüksust, sh kaks ühiskondlike ehitiste ja osaliselt ärimaa sihtotstarbega hoonestatavat katastriüksust (6331 m² ja 17 662 m²), 3 tootmis-maa krunti puurkaevu ja tuletõrje veevõtukohtadeks, transpordimaa krunt ja 2 elamumaa krunti (70 m² ja 110 m² liidetakse kõrvalolevate kruntidega).

Hoonestatavatele kruntidele on lubatud püstitada kuni 5 hoonet, suuremal krundil maksimaalse ehitisealuse pinnaga 3300 m² ja väiksemal krundil maksimaalse ehitisealuse pinnaga 1000 m².

Detailplaneering muudab Sauga valla kehtivat üldplaneer-

ingut, lubades hooldekodu jaoks reserveeritud maa-ala kasutada muudel otstarvetel.

Planeeringu lahendusega saab tutvuda Tori vallavalitsuse Sauga teenuskeskuses ja veebilehel <https://www.torivald.ee/koolimaja-tee-11-ja-koolipargi-dp>. Arvamused, ettepanekud esitada hiljemalt 12.01.2023 e-kirja teel tori@torivald.ee või postiga Tori vallavalitsusele (Pärnu mnt 12, Sindi linn, Tori vald, 86705 Pärnu maakond).

Ajavahemikul 24.11.2022–15.01.2023 toimub Tori valla Kildemaa piirkonna ja Pärnu linna Paikuse osavalla piirkonna tuuleenergeetika eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande avalik väljapanek.

Eriplaneeringu materjalidega

saab tutvuda Tori valla kodulehel <https://www.torivald.ee/kildemaa-piirkonna-tuulepargi-eriplaneering-ja-parnu-linna-kodulehel> <https://parnu.ee/linnakodanikule/planeerimine-ehitus/planeeringud/eriplaneering>; planeeringu materjalidega saab tutvuda Tori vallavalitsuses (Sindi linn, Pärnu mnt 12) ning Pärnu linnavalitsuses (Pärnu linn, Suur-Sepa tn 16) ja Paikuse osavallakeskuses (Paikuse alev, Pärnade pst 11) nende lahtiolekuaegadel. Kirjalikud arvamused avalikul väljapanekul olevate dokumentide kohta esitada hiljemalt 15.01.2023 e-posti aadressidel tori@torivald.ee või linnavalitsus@parnu.ee või kirjalikult Tori vallavalitsusele (Pärnu mnt 12, Sindi linn, Tori vald, 86705 Pärnu maakond) või Pärnu linnavalitsusele (Suur-Sepa tn 16, 80098 Pärnu linn).

Kuidas säilitada elurikkust Tori vallas? Tule õpi ja pane käed külge!

TRIIN SOHLU
VALLAAEDNIK,
PROJEKTIJUHT
KAIRE ILUS
ARENDUSNÕUNIK

Jaanuarist saab suurema hoo sisse projekt „Elurikas Tori vald“, mis toob vallaelanike olulised koolitused kliimamuutusest ja elurikkusest. Lisaks sellele luuakse mitmed avalikud lilleniidud ja Sindi kärestiku juurde arendatakse välja roheala.

Tori vallavalitsuse rohetee-kond sai alguse juba eelmisel aastal, kui liitusime maineka Rohetiigri Akadeemiaga. Terve aasta kestnud õppimisest ja sihtide seadmisest kasvas välja mitmeid meie vallale olulisi keskkonnaprojekte, millest üheks on kogukonda kaasav projekt „Elurikas Tori vald“. Selle raames toimuva koolitussarjaga tahame koos kogukonnaga õppida ja leida just meie vallale sobilikud elurikkuse lahendused. Kevadel, kui ilm juba lubab, on plaanis koos kohalike kogukondadega luua lilleniitude pilootalad Torisse, Jõesuusse, Saugasse ja Aresse.

Miks on elurikkus oluline?

Elurikkuse suurendamine on vajalik kliimamuutuste mõjude leevendamiseks ning liikide ja nende elupaikade kao vähendamiseks. Mõlemad on olulised globaalse kliimasoojenemise ja sellega toimetuleku kontekstis. Samuti aitab elurikkuse suurendamine parandada inimeste jaoks nii vaimset kui ka füüsiliselt tajutava elukeskkonna kvaliteeti. Kes meist ei sooviks elada keskkonnas, kus me tunneme end hästi ja kus viibimine meid inimestena laeb ning inspireerib?

Liigirikkuse suurenemine pakub meile mitmekesisemat keskkonda. See omakorda loob paremad tingimused näiteks taimedele, seentele, putukatele, lindudele ja loomadele elamiseks, toitumiseks ning paljune-miseks.

Selle projekti abil saame vähendada tänapäeva tiheasustusega piirkondade üht olulist probleemi – soojusaarte teket. Projekti abil tutvustame alternatiive, mida saame kasutada selleks, et tihedalt niidetav avalik ala vallas ei suureneks ja niitmistegevus oleks läbimõeldum.

Osale praktilises koolituste sarjas ja õpime koos oma valdkonna parimatelt

Projekti „Elurikas Tori vald“ alusmõtteks on ühine õppimine ja üheskoos meie inimes-

Roheala Sindi kärestiku ääres

Illustratsioon: arhitektuuribüroo molumba

tega just Tori vallale sobilike elurikkuse säilitamise lahenduste leidmine. Selleks viime läbi neljaosalise tasuta koolituste sarja, kuhu on oodatud kõik kogukonnaliikmed, kes tunnevad huvi keskkonna vastu ja soovivad oma teadmisi selles vallas arendada. Koolitajateks on oma ala parimad asjatundjad Eestis, seega tasub kindlasti see aeg leida ja juba praegu kalendrisse kirja panna.

Tasuta koolituste sari koosneb neljast erinevast koolitusest, mis toimuvad nii Ares, Saugas, Toris kui ka Sindis. Usume, et iga soovija leiab endale nende hulgas sobivad ajad. Koolitused on eelregist-

reerimisega ja neid, kes osalevad kõigil neljal koolitusel, ootab üks elurikkusega seotud praktiline kingitus.

Loom koos lilleniidud

Kevadel, peale koolitussarja lõppu, rajame koos kogukonnaliikmetega lilleniidud Sauga, Are, Tori ja Jõesuu keskustesse. Nende eesmärk ei ole pelgalt silmailu pakkuda, vaid tutvustada kohalikele inimestele looduslikult liigirikaste koosluste vajalikkust, ilu ja võimalusi. Püüame sellega vähendada intensiivse niitmise tagajärjel liigivaeseks jäänud alasid meie vallas, pakkuda võimalust liigirikkuseks (lasta areneda taimedel, mis ei talu madalalt niitmist), võimaldades taimedel õitseda ja seemnetel valmida.

Õiterohkuse soodustamisega aitame kaasa ka looduslikus toiduahelas oluliste tolmeldajate arvukuse kasvule. Samuti jätame loodusele võimaluse iseparanemiseks.

Sinti luuakse jõeäärne roheala

Projekti „Elurikas Tori vald“ üheks oluliseks osaks on ka Sindi jõeäärse ala arendamine ja sinna liigirikka puhkeala loomine. Soovime ajaloolisesse tööstuslinna luua võimaluse

nautida loodust, olla roheluses koos pere ja sõpradega ning samal ajal tutvustada ning arendada rohelist mõtteviisi.

Kalamaja tee lõppu Pärnu jõe äärde, kus paikneb kruusakillustikuga kaetud plats, on kavandatud sopiline liigirikas puhkeala. Loom sinna mitmerindelise looduslikult liigirikka roheala, millega kasutame ära meie looduse poolt antud võimalusi, jõe ja keskuse lähedust ning suurendame selle paiga atraktiivsust.

Selleks, et loodusega koos eksisteerida, peame loodust hoidma ja seda väärtustama. Tule ja õpime koos, kuidas seda Tori vallas kõige paremini teha!

Alusta uut aastat õppides ja registreeri koolitustele valla kodulehel www.torivald.ee.

Projekti „Looduspõhiste lahenduste pilootalade loomine elurikkuse suurendamiseks Tori vallas“ (lühidalt „Elurikas Tori vald“) rahastatakse Euroopa Majanduspiirkonna Finantsmehhanismi programmi „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“ kaudu.

**Iceland
Liechtenstein
Norway grants**

Palve erateede ja kinnistute omanikele

Vallavalitsus palub erateede ja tiheasustuses asuvate kinnistute omanikel lumelükkamise hõlbustamiseks:

- üle vaadata teeäärsed puud ja põõsad;
- vajadusel kärpida oksad, mis ulatuvad teemaale, segavad lumelükkamismasinaid ning võivad kahjustada peegleid ja vilkureid;
- tähistada ohtlikud esemed, mida lume alt ei pruugi näha;
- arusaamatuste vältimiseks palume tähistada ka piir, milleni lund lükata.

Kui eelpool nimetatud tööd on tegemata, ei teostata erateedel nendes kohtades lumetõrjet enne takistuste kõrvaldamist.

Tori valla teede ja tänavate korrashoiu ning teede talvise hoolduse eest vastutab taristunõunik Toomas Parm, telefon 520 6932, e-post parm@torivald.ee.

Korteriühistute ja restaureerimise toetused sel aastal

SIGNE RÕNGAS
ABIVALLAVANEM

Aasta on kohe lõppemas, korteriühistutele hooviala korrastamiseks jagatud toetuste abil tehtud tegevused on valmis ja valla poolt toetused välja makstud. Kokku oli taotlusi kaheksa ja kõik said ka rahastatud. Taotlejad soovisid peamiselt korrastada maja juurdepääsuteed, parkimisala, välisvalgustus või rajada haljasala. Sooviti ka uusi prügimajasid ja jalgrattahoidlaid. Rahastuse saajaid oli Sindist, Saugast, Tammisest, Arest ja Seljalt. Uus toetuse taotlemise tähtaeg on 15. mai 2023. Uue aasta alguses just paras aeg hakata mõtlema, mille jaoks järgmisel aastal raha taotleda.

Restaureerimistoetuse taotlejaid oli sel aastal viis. Edukalt lõpuni on jõutud vaid kahe projektiga, kolm taotlejat on saanud projektide läbi viimiseks pikendust. Samas on kaks

kinnismälestist saanud midagi olulist tehtud – Sindi linnas Pärnu mnt 25 maja on kahe aastaga renoveerinud maja korstnad. Sammukese sai restaureerimises edasi Sindi õigeusu kirik, kus taastati nelitise seina (ülemise varisemisohtliku) neli välisnurka 2 m katusest allapoole. Eelmise aasta projektidest lõpetati sel suvel Sindis Raudtee 20 hoone piirdeaed, tegu on väga kaunita taastatud aiaga.

Restaureerimistoetuse uue taotlusvooru tähtaeg on 1. aprill 2023 ja uuest voorust raha taotlemisega on juba kiire. Kinnismälestiste puhul tuleb vastavalt tööde iseloomule taotleda load ka muinsuskaitseametist. Toetuse maksimaalne suurus on 10 000 eurot. Toetust makstakse teostatud tööde maksumusest kuni 50%.

Mõnusat plaanide tegemist ja projektide koostamist uuel aastal!

Energiakulude kokkuhoid valla välisvalgustuses

KATARIINA VAABEL
KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

Tori vald on kasutusele võtnud ja võtmas erinevaid meetmeid, et vähendada energiakulusid. Üks suuremaid neist on välisvalgustuses, mis on toonud ka väga suurt kokkuhoidu.

Sel aastal oleme vahetanud vanu tänavavalgusteid uuemate ja säästlikumate vastu, tegime seda eelmisel aastal ja teeme ka edaspidi. Lisaks ei remondita enam vanu, suure energiakuluga valgusteid, vaid katkised vahetatakse kohe uute leedlampide vastu välja.

2020. aastal vahetati vanu valgusteid uute leedide vastu 53 tk, 2022. aasta 10 kuuga on vahetusi tehtud juba 371. Uusi leedvalgusteid lisati 2020. aastal 112, 2022. aasta 10 kuuga on neid lisatud 74.

Välisvalgustuse elektrienergia kulu on 2020. aastal olnud 873,717 MWh, 2022. aasta 10 kuuga on kulu langenud juba 530,836 MWh-le.

Kulude kokkuhoiuks on välja töötamisel plaan mõnes kohas öiseks ajaks tänavavalgustus kustutada, anname sellest elanikele eelnevalt teada.

Tammiste puhkemetsade kohaliku kaitse alla võtmise menetluse algatamine

Tori vallavolikogu algatas 15.12.2022 otsusega nr 129 Tammiste puhkemetsade kohaliku kaitse alla võtmise menetluse. Kaitse alla võtmise eesmärgiks on Tammiste piirkonnale omase väärtusliku maastiku, sealsete looduskoosluste ja vääriselupaikade kaitse ning rohevõrgustiku toimivuse tagamine. Tammiste puhkemetsad asuvad Tori vallas Tammiste külas kahel pool Pärnu-Rakvere-Sõmeru maanteed. Kavandatava kaitseala suuruseks on ligi 238 ha ning see jääb munitsipaal- ja riigiomandisse kuuluvatele maadele. Täpsemalt hõlmab kavandatav kaitseala järgmisi Tammiste külas asuvaid kinnistuid: Surju metskond 12 (katastritunnus 80901:001:1062),

Surju metskond 11 (katastritunnus 73001:008:1983), Surju metskond 67 (katastritunnus 73001:008:1957), Uuemetsa tee (katastritunnus 73001:008:1958), Tuhkpuu (katastritunnus 80901:001:0998) ja Tammiste kalmistu (katastritunnus 80901:001:0999). Kaitse alla võtmise menetluse läbiviijaks on Tori vallavalitsus.

Loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanekuga ja teiste menetlusedokumentidega on võimalik tutvuda 16. jaanuarist kuni 29. jaanuarini 2023. aastal Tori vallavalitsuse Sauga teenuskeskuses (Selja tee 1a, Sauga alevik) kohapeal ja Tori valla veebilehel www.torivald.ee. Looduskaitseaduse § 9 lõike 71 kohaseid vastuväiteid ja ette-

panekuid ootame kuni 29. jaanuarini kirjalikult Tori vallavalitsuse postiaadressil Pärnu mnt 12, Sindi linn või e-kirjaga aadressil tori@torivald.ee.

Esitatud ettepanekutele, küsimustele ja vastuväidetele vastatakse enne avalikku arutelu, mis toimub Tammiste lasteaed-alkkooli saalis 22. veebruaril algusega kl 16.30. Pärast avalikku arutelu vastatakse tõstatatud või vastamata jäänud küsimustele nädala aja jooksul (lõpptähtajaga 28.02.2023). Pärast seda otsustab Tori vallavolikogu Tammiste puhkemetsade kohaliku kaitse alla võtmise üle.

Lisainfo: keskkonnanounik Kärt Linder, kart.linder@torivald.ee.

Oktoobrikuus toimus ohtlike jäätmete, sealhulgas eterniidi ja koduelektroonika kogumisring

JANNE SOOSALU
KESKKONNASPETSIALIST

Vallavalitsus korraldas sellel aastal oktoobrikuus ohtlike jäätmete kogumisringi, kus vallaelanikud said tasuta üle anda majapidamises tekkinud ohtlikud jäätmeid. Samaaegselt said elanikud üle anda ka koduelektroonikat. Kokku oli 32 kogumispeatust. Elanikud kasutasid pakutud võimalust väga usinasti ja üle anti üle 15 tonni erinevaid ohtlikke jäätmeid, mille hulka kuuluvad näiteks värvid, õlid, lahustid happed, muud kemikaalid jne. Elektroonikajäätmeid koguti üle 13 tonni. Eterniidevedu toimus kinnistutepõhiselt eelregistreerimisega, kokku koguti üle 90 tonni eterniiti.

Kahjuks peab tõdema, et mitmesse kogumispunkti oli sokutatud ka mittevastavaid jäätmeid, näiteks autorehve, ehitusjätmeid ja riideid. Väike tähelepanek ka: külmakapid ja sügavkülmikud peaks olema ikka tühjaks tehtud enne, kui neid üle

Vanarehve ohtlike jäätmete ringiga ei koguta, need saab tasuta ära viia Paikre sorteerimisjaama

Foto: Janne Soosalu

antakse. Ühes külmakapis oli mitut sorti söögi- ja jookikraami.

Soovin tänada elanikke, kes olid kogumispunktides valmis aitama jäätmeid auto peale laadida, samuti väga töökaid autojuhte. Kindlasti jätkame head tava ja korraldame ka edaspidi kogumisringsid.

Ohtlikud jäätmed saavad elanikud ise viia Paikre sorteerimisjaama (Raba 39, Pärnu) või Paikre prügilasse (Põlendmaa, Paikuse vald), kus need piirkoguse alusel tasuta vastu võetakse. Samuti saab Paikre sorteerimisjaama viia autorehve (ühe elaniku kohta võetakse tasuta vastu aastas kaheksa rehvi).

Enamlevinud küsimused jäätmeveo kohta

KÄRT LINDER
KESKKONNANOONIK
JANNE SOOSALU
KESKKONNASPETSIALIST

Korraldatud jäätmeveo eesmärgiks on tagada mõistliku hinna ja tingimustega jäätmeveoteenus kõigile valla territooriumil asuvatele jäätmevaldajatele, mille abil saaksime vähendada prügistamist ja jäätmete põletamist ning tagada ka erinevate materjalide uuesti kasutusele võtmise ehk ringlussevõtu. Kuna 1. detsembrist 2022 on rakendunud uued tingimused, siis anname siinkohal vastused enamlevinud küsimustele.

Kui ma pole senini uut lepingut saanud, mis ma tegema pean?

Palun võtke ühendust jäätmevedajaga artikli lõpus olevatel kontaktidel.

Mida teha, kui mulle saadeti jäätmeveoleping, aga ma ei soovi seda lepingut?

Kuna kõik hoonestatud kinnistud loetakse automaatselt liidetuks, tuleb arvestada, et lepingu mittesõlmimine ei tähenda automaatset vabastust korraldatud jäätmeveost. Jäätmeseaduse alusel ei ole korraldatud jäätmeveo tingimustes jäätmeveolepingu sõlmimine otseselt kohustuslik. Lepingu allkirjastamine on vajalik juhul, kui soovitakse kasutada lisateenuseid nagu konteineri rent, lisajäätmete vedu, graafikuvälise lisaveo tellimine telefoni teel jne. Arusaamatuste korral saab alati pöörduda otse jäätmevedaja poole kas telefoni teel, e-posti või kodulehekülje kaudu. Kui ühel isikul on kinnistud mitmes kohas, tuleb kinnistute kasutamisel kõikides asukohtades jäätmeid üle anda.

Mida teha, kui mul on leping olemas, aga sealsed andmed ei vasta tegelikkusele?

Võtke samuti ühendust jäätmevedajaga. Jäätmevedajaga suheldes saate täpsustada näiteks konteineri suurust ja selle omandiküsimusi. Samuti saate tellida lisateenuseid, nt tasuta pakendikott.

Kui ma kinnistul ei ela, kas mul peab olema jäätmeveoleping?

Jäätmeveoleping kehtib automaatselt. Teine küsimus on, kas vedu toimub. Kui töepoolest kinnistul ei elata ja seda ei kasutata, siis on võimalik esitada vallavalitsusele põhjendatud avaldus jäätmeveost vabastuse saamiseks. Saame kinnistu jäätmeveost vabastada vaid juhul, kui veendume, et kinnistu pole kasutuses. Kui kinnistu on kasutuses teatud kuudel (näiteks suvel) ja muul ajal mitte, siis saame vabastuse anda nendeks kuudeks, mil kinnistut ei kasutata. Kui kinnistu on kasutuses aastaringselt, siis jäätmeveost vabastust ei saa anda.

Kas jäätmeveost saab vabastuse, kui viia ise oma jäätmed jäätmejaama?

Tori vallas on kehtestatud korraldatud jäätmevedu, mis tähendab, et kõik hoonestatud kinnistud liidetakse automaatselt olmejäätmete veoteenusega ja jäätmed tuleb üle anda tekkekohas ehk omal kinnistul. Jäätmeveost ei ole võimalik vabastust anda põhjusel, et inimene viib oma olmejäätmed ise jäätmejaama.

Kas varasemad jäätmeveost vabastused kehtivad?

Jäätmeveost vabastuse kehtimist saate kontrollida kesk-

Tori valla elanikud annetasid usinalt Ukrainasse soojust

ANTS VÄLIMÄE
TORI VALLA KULTUURI-
KESKUSE DIREKTOR

Kogu novembrikuu jooksul toimus üle Eesti MTÜ Slava Ukraini ja MTÜ Eesti Rahvamajade Ühingu korraldatud heategevusaksioon, mille käigus paluti Eesti inimestel annetada sooje kudemid külmade kannatavatele Ukrainas inimestele. Tori vallas tuli üleskutsega kohe

kaasa ka Tori valla raamatukogu kõigi oma inimeste ja majadega. Kokkuvõtvõlt võib öelda, et just raamatukogud olid need kohad, kuhu inimesed oma annetused toid.

Suur-suur tänu Ene Michelisele ja tema naiskonnale, kes kõik annetatu kenasti vastu võtsid, arvet pidasid ja kokku korjasid.

Meie inimesed on erakordselt abivalmid ja empaatilised. Kooti ja toodi sokke, kindaid, sulle, sulle ja

konnaspetsialistiga ühendust võttes (janne.soosalu@torivald.ee).

Millised konteinerid kortermajal peavad olema?

Kortermajadel peavad olema segaolmejäätmete, biolagunevate toidujäätmete ja vanapaberikonteinerid. Pakendikonteiner on vabatahtlik, kuid rangelt soovituslik.

Kui kortermajal asuvates korterites on ahjud, siis kas on võimalik loobuda vanapaberi äraveost?

Vanapaberikonteiner on mõeldud ajalehtede, ajakirjade, reklaamlehtede, (kövade kaanteta) vanade raamatute, kontoripaberi jms kogumiseks ja taaskasutusse suunamiseks. Vanapaberit võib küll jätkuvalt tulehakatuseks kasutada, kuid pole mõeldav selle hävitamine pliidi all või lõkkes. Vanapaber ei käi ka avalikesse sinistesse papp- ja paberpakendi konteinerites. Vanapaberi äravedu on tasuta ning ainuke kulu on konteineri rent või ost. Vanapaberist uute toodete valmistamine on suhteliselt lihtne ja seda tehakse ka Eestis. Sellest tulevalt peavad korteriühistud ka vanapaberikonteinerit kasutama sõltumata ahjude olemasolust. Samas lisame, et vanapaberikonteineri tühendamise võib toimuda vastavalt vajadusele.

Kui ma elan eramajas, millised konteinerid peavad mul olema?

Eramajal peab olema segaolmejäätmete konteiner ja tiheasustusalal ning kompaktses hoonestusega alal asuvatel eramajadel ka biolagunevate toidujäätmete konteiner. Segapakendi- ning paberi- ja papijäätmete ülevõtte vedajale on vaba-

kampsuneid. Oli inimesi, kes olid ostnud hoopis sooja pesu. Üks hea inimene oli kudenud kolm villast sooja beebikotti. Lisaks toodi magamiskotte, jalatseid, üleriideid jms. Kokku annetati 448 erinevat riideeset, kõige rohkem villaseid sokke, mida toodi lausa 263 paari, kindaid toodi 50 paari ja kampsuneid 30, sulle ja mütse samuti 30 ringis.

Aitäh teile kõigile ja rahulikku jõuluaega!

korraldatud

tahtlik, aga kui neid kodust jäätmevedajale üle ei anna, siis saab need jäätmed viia tasuta Paikre sorteerimisjääma Raba tn 39, Pärnu linn.

Kas ma saan harvemini segaolmejäätmeid vedajale üle anda, kui lepingus ette nähtud?

Segaolmejäätmete puhul on kehtestatud nõuded valla jäätmehoolduseeskirjas: tühjen-dussageduseks on määratud tiheasustusalal ja kompaktse hoonestusega alal 1 kord nelja nädala jooksul, hajaasustusega alal 1 kord kvartalis. Teil on võimalik sellest veelgi harvemini segaolmejäätmeid üle anda, kui esitate põhjendatud avalduse vallavalitsusele.

Miks ma pean biolagunevaid toidujäätmeid üle andma?

Biolagunevate toidujäätmete üleandmisel panustate biogaasi tootmisesse, mis on oluline näiteks energia- ja toidujulgeoleku seisukohast. Kõik jäätmevaldajad peavad toidujäätmeid liigiti koguma ning vastavalt valla jäätmehoolduseeskirjale on kohustuslik biolagunevaid toidujäätmeid üle anda kinnistutel, mis asuvad tiheasustusalal ja kompaktse hoonestusega alal. Kui neid jäätmeid üle anda ei soovi, siis peate need nõuetekohaselt omal kinnistul kompostima, kuid selleks tuleb esitada vastav avaldus (vt järgmine küsimus).

Kui ma ei taha biolagunevaid toidujäätmeid üle anda, sest ma kompostin, siis mis ma tegema pean?

Kui teile saadetud lepingus on märgitud biolagunevate toidujäätmete üleandmine, kuid te seda ei soovi, sest teostate kohtkompostimist, siis on vajalik esitada vastavasisuline avaldus vallavalitsusele. Avaldus on vajalik esitada neil, kes asuvad tiheasustusalal ja kompaktse hoonestusega alal.

Rõhutame samas, et kohustusest vabastab tõesti vaid kõi-

kide biolagunevate toidujäätmete kompostimine. Teistesse konteinerisse, sh segaolmejäätmete konteinerisse neid jäätmeid panna ei tohi!

Kas ma võin naabriga ühist konteinerit kasutada?

Jah, loomulikult. Ühismahuti kasutamine on vägaigi tervitatav lahendus, kuid selleks on vaja esitada vallale vastavasisuline avaldus, kus kõik osapooled kinnitavad oma soovi ühiselt jäätmeid koguda ning kus märgitakse ära ka ühismahuti asukoht. Ühismahutit võite kasutada nii segaolmejäätmete, biolagunevate toidujäätmete, vanapaberit kui ka segapaken-dite kogumiseks ja üle andmiseks.

Mida teha, kui krundil puudub piisava kandevõime ja ümberpöörämiskohaga juurdepääsutee ning prügiauto ei pääse kinnistule?

Kui prügiauto ei pääse kinnistule juurdepääsutee kehva seisukorra tõttu, siis tuleks viia jäätmekott või konteiner lähimasse võimalikku peatuskohta (näiteks tee äärde). Teine võimalus on kasutada näiteks naabriga vastastikusel kokkuleppel ühismahutit (vt eelmine küsimus).

Kas ja millal avalikud pakendikonteinerid ära kaovad?

Avalikult kasutatavad pakendikonteinerid ei kao kohe, kuid kuna pakendikonteineritega on pidevalt probleeme (valed jäätmed) ja korraldatud jäätmeveoga on nüüdsest võimalik kõikidel jäätmevaldajatel segapakendeid kodus tasuta ära anda, siis analüüsime nende asukohti ja mõistlikkust teatud aja tagant.

Korraldatud jäätmevedaja andmed

Eesti Keskkonnateenused AS, tel 435 5025, lühinumber 1919, e-post viljandi@keskkonnateenused.ee, koduleht www.keskkonnateenused.ee.

Pärnumaa aasta isa on sintlane Rasmus Aaslaid

Isadepäeval nimetati Pärnumaa aasta isaks sintlane Rasmus Aaslaid, kes on elukutselt kaitsevälk-lane ja tegutseb ka kaitsepolitsei ning vabatahtliku päästjana.

Rasmus on 4-aastase Ahase, 2-aastase Rahnu ja 8-kuuse Luha isa. Isegi kiire elutempo juures kaasab Rasmus lapsed kõikidesse võimalikesse ja võimalustesse tegevustesse: olgu see majahitus, nädalavahetus kaitsepolitseil või ennetusürituse läbiviimine vabatahtliku päästjana. Rasmuse märkimis-

väärne ja mitmekülgne tegevus on eeskujuks kõigile. Ta on ehe näide sellest, kuidas noore isa perekondlikud tõekspidamised ja teotahed sütitavad ka järeltulijaid – kõike on võimalik teha koos lastega.

Aasta isa konkursi korraldasid Eesti reservohvitseride kogu, Pärnumaa omavalitsuste liit ja Pärnu linn. Tänavuse konkursiga sooviti tähelepanu pöörata neile isadele, kes on panustanud oma kogukonna siseturvalisusse.

Toris ja Ares tegutsevad naiskodukaitsjad

KATARIINA VAABEL
KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

1927. aasta 9. jaanuaril asutasid 9 liiget naiskodukaitses Tori jaoskonda. Toonased ettevõtlikud naiskodukaitsjad korraldasid kursuseid, loenguid, pidusid, loteriisid, einelaudu jm, tegid sanitaaratöid ja toitlustasid. Lisaks laulsid naised laulukooris, tantsisid rahvatantsurühmas ja võtsid osa spordirühma tegevusest.

Nüüd on taas Tori piirkonnas kokku saanud 10 tegusat kohalikku naist ja otsustati luua naiskodukaitses Pärnu ringkonna Tori jaoskond. „Mõte liituda naiskodukaitses oli mu peas juba kümmekond aastat. Selle aasta veebruaris, kui algas sõda, sai otsus tehtud. Suureks eeskujuks on mulle mu poeg Rasmus, kaitsevälk-lane, kaitsepolitsei ja Pärnumaa aasta isa,“ ütleb vastloodud jaoskonna esindaja ja Tori sotsiaalmaja juhataja Ave Aaslaid. „Ütleb ju sõna „naiskodukaitses“, et oleme esmalt koduhoidjad ja -kaitsjad. Kui kodu on kaitsitud, on kaitsitud ka riik. Võtame oma südameasjaks hoida oma kodukirikut!“

Aaslaidi sõnul kohtusid Toris naised, kellel on soov teha elus midagi, millel on sügavam sisu. „See annab kindlasti julgust, kogemusi ja teadmisi, aitab avastada iseennast ja oma võimeid. Soovime olla osake lahendusest, mitte probleemist! Naiskodukaitses võimaldab mitmekülgset tegevust ning

Naiskodukaitses Tori jaoskonna naised

Foto: Liina Toome

on valmis kiiresti reageerima, täitmaks vabatahtlikult oma riigikaitse kohustusi. Üksteiselt õppides ja koolitustel osaledes tõuseb naiste sotsiaalne toimetulekuvõime, iga naiskodukaitses liige suudab hädaolukorras ise hakkama saada ja ka teisi aidata.“ Aaslai sõnul on uued liikmed oodatud.

28. novembril toimus Eesti sõjameeste mälestuskirikus teenistus: 104 aastat Eesti Vabadussõja algusest ja naiskodukaitses Pärnu ringkonna Tori jaoskonna taasasutamine. Õhukond oli pidulik – kontsert, sõnavõttude-tänuavaldused, mälestamine kirikus ja kalmistul ning kohvilaud.

Naiskodukaitsjad tegutsevad Areski

Are naiskodukaitses jaoskond moodustati 10. augustil 2022.

„Kahjuks ei tulnud me selle peale, et taasluua Are-Suigu naiskodukaitses jaoskonda, nagu tegid seda Tori naised. Olin kuulnud sellest, et Are-Suigu jaoskond oli enne nõukogude okupatsiooni olemas,“ ütleb Are jaoskonna esindaja Signe Rõngas ja kutsus üles mälestusi või vanu fotosid jagama. „See on oluline osa meie ajaloost, kui kellelgi on vanemate või vanavanemate meenutusi, siis on need väga oodatud.“

Are rühmaga on liitunud mitmed liikmed, kes on varem olnud teistes jaoskondades, aga nüüd tulnud kodujaoskonda. Kuuest uuest liikmest neli on Areski juba piduliku liitumisvande andnud, vapramad relvakoolitusel käinud ja osa ka 24-tunnisel ellujäämiskoolitusel. Mehed saavad naiskodukaitses tegevustes osa-

leda toetajaliikmena ja Are rühmas ka üks on. Meestel on võimalus ja õigus läbida samad koolitused ja samad üritused. Viimati osaleti ühiselt Orkaani õppusel evakuaatsioonipunkti ja järgmise aasta suurim kogukonnale korraldatav üritus on öömatk. Pidevalt toimuvad ka baasväljaõppe koolitused, mille peab läbima esimese kahe aasta jooksul. Suur osa liikmetest on tegevad evakuaatsioonirühmas, kus kõigil kindlad ülesanded. „Eriti uhked oleme selle üle et Ares alustas noorkotkaste rühma,“ lisab Rõngas ja ütleb, et Are jaoskond ootab endaga uusi liitujaid ja samas on oodatud ka uute jaoskondade loomine teistesse piirkondadesse.

Naiskodukaitses kohta saab info kodulehelt www.naiskodukaitses.ee

Sotsiaalkindlustusameti tunnustusüritusel oli nomineeritud ka Tori valla tugiisik

Kaheksandat aastat on sotsiaalkindlustusamet korraldanud Euroopa Sotsiaalfondi projekti „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ raames tunnustusüritust puudega lastele tugiteenuste osutajatele. Selleaastasel üritusel oli nomineeritud ka Tori valla tugiisik Tiia Karv.

Tiia töötab tugiisikuna Suigu lasteaia ja lasteaia meeskond on teda kirjeldanud järgmiselt: „Tiia on väga soe, positiivne ja elurõõmus inimene, kes on hea suhtleja nii oma hoolealuste kui ka teiste laste, täiskasvanute ja peredega, kellega ta kokku puutub. Ta tekitab oma töös lapsele toetava ja turvalise keskkonna, samas annab oma hoolealusele võimaluse

ise oma tunnetega kohaneda, toetades last kõrvalt. Tiia leiab ise lahendusi, kuidas laps saab osaleda rühmategevustes ja olla kaasatud lasteaiaellu. Igas asjas ja päevas leiab ta alati midagi positiivset.

Tiia on parim tugiisik, keda üks laps/pere võiks endale tahta ja saada. Ta arendab ja õpib ise pidevalt midagi juurde, mis on tulnud kasuks tööle tugiisikuna. Tema optimistlik ellusuhtumine on nagu päikesekiir, mis jõuab kõigini.“

Tori vallavalitsuse sotsiaalosakond soovib nominendile omalt poolt õnne ja jaksu valitud tänuväärset ametil vastu pidada ja oma positiivset hoiakut ka teistele jagada.

Tori vallavalitsuse sotsiaalosakond

Tugiisik Tiia Karv hoolealusega

Foto: erakogu

Jänesselja lasteaias möödus novembrikuu santides

KADRI OJASTE
IVIKA USLOV
JÄNESSELJA LASTEAIJA
ÕPETAJAD

Novembrikuu Jänesselja lasteaias möödus santides ehk lapsed esitlesid nii omakeskis kui ka emadele ja isadele vanarahva mardi- ja kadri-kombeid.

9. novembril toimus Jänesselja lasteaias Lepatriinude rühmas vahva mardi-kadri-trall. Trallitama olid oodatud kõikide laste pered, kes said üritusel endale pererahva rolli. Rühma tüdrukud olid end kehastanud kadrisantideks ja poisid mardisantideks. Läbi traditsiooniliste salvide, laulude, tantsude ja mõistatuste tuletati üheskoos meelde mardipäeva ja kadripäeva kombestik. Suurt elevust pakkusid mängud, kus pererahvas sai oma näpuosavuse proovile panna – kinnisilmi sorteeriti nõõpe ning prooviti herneid pudelisse kukutada. Ürituse lõpus maiustati pererahva poolt pakutud andidega ning nauditi üheskoos veedetud aega. Santide poolt toodud karja- ja viljaõnne jagub Lepatriinuperel nüüd kogu järgneva aastaks.

Järgmisel päeval riietasid Lepatriinu rühma lapsed taas end mardisantideks ning ühes lasteaiaperega tralliti mardipeol. Võtnud vastu martide jagatud õnne, ei tulnud kaua oodata kadriperet, keda sel aastal kehastasid Sipsiku rühma lapsed. Juba

kadri-laupäeva hommik algas suure elevuse ja naeruga, kui lapsed end valgesse riietasid, õpetaja huulepulgaga puna põskedele joonistas ja üheskoos veel õpitud kadri-laule ja -tantsu harjutati. Peale usinat harjutusperioodi ja armsateks kadripere lasteks kehas-tumist suundusidki Sipsiku rühma kadripere lapsed koos õpetajast kadriemaga külla Jänesselja lasteaias teistele lastele, kes väikese põnevuse ja ootusärevusega muusikasaa-lis ootasid. Muusikaõpetajast kadriisa juhendamisel eten-dati vanarahva kadripäevale omaseid kombeid, laule ja tantsu. Võeti vastu pererahva ande, jagati soove ja õnne ning lustiti üheskoos.

Jänesselja lasteaias üheks peamiseks suunaks on rahva-kultuuri hoidmine ja säilitamine ning alati on suur rõõm kogu lasteaiaperega tähistada rahvakalendri vahvaid ja meeleolukaid tähtpäevi. Tore on meenutada ja tagasi vaadata nende tähtpäevahommikutele ja tunda rõõmu, kui lapsed toas isekesis laulusõnu ümisesvad, üksteist riietada aitavad ning mõnele pelglikumale kostüümikandjale julgustavaid ja innustavaid sõnu jagavad. Üheskoos naeravad ja uhkusega, ka väikese värinaga, omale saadud rolli esitlema lähevad. Ees ootavad aga uued rahvakalendri tähtpäevad nagu toomapäev. Kes või mis sel päeval lasteaias pere üllatab, sellest jutustame juba teine kord.

Sindi gümnaasium Soome sõpruskooliga

Foto: Sindi gümnaasium

Novembrikuu sündmused Sindi gümnaasiumis

SINDI GÜMNAASIUMI
MEEDIATIIM

Meie kooli pimedas novembrikuu tegid eriliseks erinevad õppekäigud, loengud, koolitööd ning üritused.

Novembris oli mitmeid õppekäike. Näiteks käisid 4.a ja 4.b klassid jääaja kes-kuses, mitmed klassid käisid ka Ugala teatris, Endla teatris ning Apollo kinos. Lisaks külastasid korea keele valik-kursuse õpilased ka Tallinna ülikooli, et veeta üks prak-tiline korea kultuuri teema-line õppepäev. 11. novembril sõitsid 1.d, 2.d ja 3.d klass Pulli külla matkale. Toimus vahva lõiming väikeklasside vahel.

Väljasõite oli veelgi: 6.b klass külastas Rakveret, kus nad uudistasid Eesti poliit-seimuseumit ja Rakvere linnust. 9. klassid külastasid Tallinnas riigikogu, Sten-bocki maja, RMK metsa-maja ning Euroopa maja.

Meie koolipere külastasid

ka vahvad mardisandid, kes rääkisid selle päeva komme-test ning mängudest. Aitäh, õpetaja Eneli Arusaar, selle eestvedamise eest!

Kuna november on ka meeste pühendumise aeg, siis ilmus meil meeste vaimse tervise teemaline *podcast*’i osa ning meestepäeval ülla-tasime oma pisikest meespe-ret magusate küpsetiste ja kingitustega.

21.–25. novembril oli meil tervisenädal. Esmas-päeval külastas meie kooli Sekspositiiv ehk Kristina Birk-Vellemaa, kes rääkis gümnaasiumiõpilastega sek-suaalkasvatusega seotud tee-madel. Teisipäeval toimus koolitus nikotiinist ja sellega seotud terviseriskidest. Seda viisid läbi meie oma kooli poisid Mihkel Mattiisen ja Hendrik Sauväli. Kolma-päeval pidas õpetaja Riina Timberg loengu internetist ja vaimsest tervisest. Nelja-päeval ilmus SG Lõunajutud *podcast*’i osa meeste vaimsest tervisest. Aitäh kõikidele

loengupidajatele! Oli väga vahva ja hariv nädal!

14.–17. novembril käisid õpetaja Kerdi Mihhailova, gümnaasiumi klassijuhataja Veronika Uussaar ja direktor Karel Alliku koos 14 güm-naasiumiõpilasega Soomes Joensuu sõpruskooli Joen-suu Normaalkoulu külas-tamas. Eesmärgiks oli uue sõpruskooliga sõprussuhete tugevdamine, Soome õppe-korraldusega tutvumine ja uute sidemete loomine. Nelja päeva jooksul külastasid õpilased tunde, osalesid saunaõhtul, mängisid sport-mänge. Meile tutvustati õpilasesinduste tööd, roni-sime koos Koli looduskait-sealal, lõime Soome õpilas-tega sõpruskunstiteose jms. Tutvusime bioloogiaklassiga (sügavkülmas on päris kop-sud, kalad jms ning riulitel topised), keemia- ja füüsi-kaklassidega (nende jaoks on eraldi laboratooriumid), muusika salvestusruumiga jms. Ülikoolirahastusega koolil on võrratud võimalu-

sed. Ootame maikuus nende uut külastuskäiku meie kooli.

Nagu ikka, läks meil hästi ka spordis. Pärnu maa-koolide 4.-5. klasside tüdru-kute rahvastepallivõistlustel saavutas meie tüdrukute tiim esikoha. 10. novemb-ril toimusid Kilingi-Nõm-mes ka Pärnu maakonna meistrivõistlused, kus 4.-5. klassi poiste meeskond saa-vutas 3. koha. 18. novemb-ril toimusid meie kooli saa-lis maakonna 1.-3. klasside meistrivõistlused rahvaste-pallis. Võitis Sindi güm-naasiumi tubli poistetiim! 24. novembril osalesid meie kooli 4.-5. klassi tüdrukud rahvastepalli lääne regiooni finaali võistlusel. Aitäh, õpe-tajad Daniel Tapp ja Katrin Kallit!

Aitäh, õpetajad, et olite nii ettevõtlikud ja teil on tahet pakkuda meie õpi-lastele erinevaid tegevusi ja käia nendega õppekäiku-del! Aitäh, õpilased, et olete uudishimulikud ja aktiivsed!

Eakal lähedasel aitab silma peal hoida häirenupp

Paljudel meist on eakaid lähedasi, kes küll põhi-mõtteliselt ise hakkama saavad, ent kellel teatud määral ikkagi silm peal tuleb hoida. Kasu võib olla häirenuputeenusest, mida firma Medi pakub Ees-tis alates 2010. aastast.

Häirenupp on randmel või kaelas kantav veekin-del kellatavaline seade, mida eakas või ka liikumis-puudega inimene saab hädaolukorras (kukkumine, terviserike, tulejahju vms) vajutada. Pärast nupule vajutamist helistab inimese koju paigaldatud käed-vabad hoolekandetelefon Medi kõnekeskuse ope-raatorile, kes selgitab hättasattunuga suheldes välja abivajaduse ning saadab kohale sugulase, naabri, sotsiaaltöötaja või operatiivteenistuse. Häirenuppu saab kogu aeg randmel hoida, tänapäevastel häire-nupudel on ka kukkumisaniduri funktsioon. Häi-renupulahendusega saab ühendada ka spetsiaalse suitsuanduri. Hoolekandetelefoniga seotud suit-suandur algatab alarmsituatsiooni tekkides kohe automaatse häirekõne.

Medil on pakkuda teisigi nutikaid abivahen-deid, nagu automaatne ravimidosaator, elektriline pliidiavalvur ning asukohatuvastaja, mis võimaldab nutitelefoni omaval lähedasel jälgida, kus eakas inimene asub.

Lisainfot nende ja teiste abivahendite kohta saab telefonilt 661 8181, e-posti aadressilt info@medi.ee ja kodulehelt www.medi.ee.

Allikas: Medi.ee

Tammiste lasteaed-algkoolis tähistati isadepäeva

MARGIT MIHKELSOO
TAMMISTE LASTEAED-ALGKOOI
ÕPEALAJUHATAJA

Kuusekäbi nupsude rühmas tähistati isadepäeva ühise laulu ja pillimängi-misega saalis. Sellele järgnes isade ja laste ühine külmkapimagneti meis-terdamine rühmas ning laste enda valmistatud kaera-banaani küpsiste söömine. Tegevuste lõpus jagasid lapsed vanemale enda meisterdatud isadepäevakaardi.

Urvakesed valmistasid peopäeva hommikul ühiselt küpsisetordi. Õhtul oli isadel võimalus koos lap-sega rühmas mängida – laps ja isa said vabalt valida, mis mängu män-givad. Kõige populaarsemaks osu-tusid Legod ja Qobo tigu. Rühma oli loodud ka fotosein – tehti pilte ja söödi torti.

Kastaninublad tähistasid isade-päeva orienteerumisega üle maja, läbitud punkte oli üheksa. Vanemad said liikuda ja tutvuda ruumidega, kus nende võsukesed igapäevastel toimetavad. Saalis tegeleti jooga ja mõistatusliku sõnade otsimisega, lapsed õpetasid isadele Bee-botiga

programmeerimist ja vanemad said tutvuda ka liitreaalsusega. Iga poiss ja tüdruk sai õhinaga näidata oma õpitut oskusi ja igapäevaseid tege-vusi.

Männikäbi põnnide rühm tähis-tas isadepäeva erioperatsiooniga „Õöd on siin mustad“. Lapsed said koos oma isadega orienteeruda tas-kulambi valgel mööda lasteaeda ja täita erinevaid ülesandeid. Iga üle-sande käigus leiti kaasas olevale rist-sõnalehele üks vastus. Ülesanneteks oli näiteks pusle kokku panemine, kotis eseme kompimine, kätekõver-duste tegemine, meremehesõlme tegemine, QR-koodi avamine jne. Põnevust jagus algusest lõpuni ning isade ja laste silmad särasid.

Koolilapsed küpsetasid ühes-koos šokolaaditükkidega küpsiseid. Lapsed lugesid ise retsepti, mõtsid toiduaineid, segasid taigna kokku ja panid pätsikesed ahjuplaadile. Kyp-sised asetati eelnevalt paberist meis-terdatud karpi ja viidi koju isadele kingiks. 2. klassi õpilased võltisid oma isadele veel paberist pildiraami, mille sisse joonistasid pildi endast ja isast.

Kuusekäbi nupsud koos isadega meisterdamas

Foto: Tammiste lasteaed

Õppekäigud rikastavad Tori põhikooli õppekava

PILLE USIN
TORI PÕHIKOOI DIREKTOR

Õppekäik on kooli õppekavaga seotud õppetöö vorm, mis toimub väljaspool kooli ruume. Õppekäigu mõiste ja roll on ajas palju muutunud. Kui varem seostati õppekäike pigem ekskursioonide ja loodusõpetusega, siis tänapäeval on õppekäigu tähendus laiem. Õppekäigule võib minna näiteks muuseumisse, näitusele, ettevõttesse vms.

Õppekäigud rikastavad igapäevast õppetööd, pakudes õpilastele head vaheldust tavapärasele õpikeskkonnale ning õppevormidele. Kohutumised eri valdkondade esindajatega nende töö juures avardavad õpilaste silmaringi ja kasvatavad huvi ümbritseva maailma vastu. Õppekäigul nähtu ja kogetu põhjal on noortel edaspidi lihtsam teha teadlikumaid karjääri- ja elukutsevalikuid.

1. klassi lapsed käisid õppekäigul Kurgjal mardipäevaks ettevalmistusi tegemas. Vaadati üle ka taluloomad. Iga laps tegi endale maski ning jäi ka kodune ülesanne: tuleb ära õppida, kuidas siduda sõlme. Kase-tohu ja taku asemel saime kasutada paberit ja pliitsit. Saime teada, kuidas vanal ajal mardid välja nägid. Laste hulgast valiti mardipere, kes siis ukse taga lauldes sisse palus. Esitati pererahvale mõistatusi ja vihuti vitsaga tervist. Andideks said nad aga mitte komme, vaid hoopis kartuleid ja sibulaid. Suure askeldamise peale oli kõht tühjaks läinud, karask sooja teega maitstes väga hästi. Koduloolisest tunnist oli järgneva päeva sanditamiseks palju kasu!

Mis muu kui uudishimu vana aja asjade vastu innustas 2.a ja 2.b klassi lapsi muuseumiretke ette võtma. Pärnu muuseum pakub külastajale elamusi vanast ajast. Uurida sai vanaaja inimeste elusameid ja tööriistu. Giidi osaval juhtimisel tehti rännak 11 000 aasta tagusest ajast tänapäeva. Tagasiteel põigati Pulli kivi-aja asulasse. Rõõm oli märkata, et inimese vanim sõber

Tori põhikooli 6.a klassi noored Koidula muuseumis sulega kirja harjutamas
Foto: Tori põhikooli arhiivist

koer oli jätkuvalt asulapaika valvamas.

3. klassi õpilaste õppekäik Pernova loodusmajas teemal „Ilmakaared, kaart ja kompass“ kinnistas tunnis õpitut.

4. klass käis Pernova loodusmaja planetaariumis. Väga tore oli vaadata kosmosokino. Oli selline tunne, nagu lendaksime ise seal planeetide vahel ja uuriksime sealseid saladusi. Lapsed tuletasid meelde juba õpitu ja said ka päris uusi teadmisi.

5. klassi õppekäik Pärnu keskraamatukogus algas majatuuriga. Lisaks eri korrustel kategooriate järgi hoiustatud kirjandusele näidati ka seda, et raamatukogus saab muusikaga tegeleda ja sealt vajadusel pille laenutada, arvutit kasutada ja printida jne. Õpilased said ka võimaluse proovida graafikalauaga joonistada. Uurisime kõige vanemat ja kõige pisemat raamatut, mida raamatukogu hoiustab. Õpilasi kutsuti tagasi, et teha omale lugejakaart ja soovitati neil

vaba tunni olemasolul Port Arturis „hängimise“ asemel raamatukogu külastada.

5. klassi õpilased käisid ka Pärnu muuseumis, kus saadi ülevaade muuseumi püsiekspositsioonidest ning külastati fondiruume, kuhu tavakülastaja ei satu. Õpilased nägid Pärnu muuseumi vanimat eset, mis on 11 000 aastat vana Pulli küla arheoloogilistel väljakaevamistel leitud kõõvits (tööriist loomahakkade töötlemiseks). Oli palju avastamisrõõmu ning saadi teadmisi, mis toetavad ja illustreerivad koolitunnis õpitavat! Või nagu üks 5. klassi õpilane õppekäigu kokkuvõtteks ütles: „Äge oli!“.

Kuuendikud käisid kirjanduse- ja ajalooalasel õppekäigul Pärnus Koidula muuseumis, kus muuseumi juhataja Elmar Trink rääkis Lydia Koidula elust ning viis läbi sellise tunni nagu vanal ajal eestlastele anti. Juhendaja õpetas õpilasi korralikult istuma, vana aja

teksti lugema ning sulepea ja tindiga kirjutama. Lisaks õpetas ta ka arvelaua ja mitte harjumuspärase mõõtühikutega arvutamist.

Samal päeval käidi ka ajaloo teemalisel õppekäigul Punases tornis, mis on ainus keskajast säilinud ehitis Pärnus. Torni kasutati keskajal vanglana, kus kurjategijad ootasid oma kohtuotsust. Muuseumi giid Kristiina Vunk andis ülevaate, kuidas Pärnu linn üldse tekkis ja kuidas elu linnas oli korraldatud. Saime vaadata 10-minutilist filmi, mis tegi ülevaate Pärnu ajaloost alates esimeste inimeste siiajõudmisest kuni tänapäevani.

Seitsmendikud osalesid Pärnu teatri Endla õpitoas „Draamatund“. Draamatund koosneb mängulistest harjutustest, mille eesmärgiks on julgustada individuaalset enes väljendust. Peale soojendavat tutvustusringi tehti juhendaja Juta Ildi eestvedamisel läbi mitmeid erinevaid mängulisi harjutusi, mis õpetasid tähelepanelikult kaaslasti jälgima ja neile õigesti reageerima. Kasutati kostüüme ja rekvisiite ning lõpuks improviseeriti lühinäidend. Õpikoda oli väga meeleolukas ja nii mõnigi avaldas arvamust, et osaleks hea meelega teistki korda.

8. klassi õpilased käisid keemia õpitoas Pernova keskus. Sealses laboris oli põnev toimetada.

9. klass külastas õppekäigul C. R. Jakobsoni majamuuseumi Kurgjal. Saime teada uusi fakte tema perest ja lapsepõlvest, noorukieast, tema tegutsemisest õpikute autorina, ühiskonnategelasena, põllumeeste koolitajana ning ajakirjanikuna. Külastasime hääerberi torni, proovisime kujundada ajalehte Sakala. Uudistasime karjaköögis, laudas, ronisime vesiveskisse ja imestasime sauna üle, kus tegelikult C. R. Jakobson oma naise ja tütardega elas. Õppekäik toetas kirjanduse ja muusika õppekava.

Õppetöö ja teooria sidumine eluliste praktiliste tegevustega aitab õpilastel mõista, et tunnis õpitut võib vaja minna igal eluhetkel.

Ants Borkvel
Foto: Jevgenia Polkovnikova

Tori lasteaia õppus „Tori siil“

JEVGENIA POLKOVNIKOVA
TORI LASTEAIA
ÕPPEALAJUHATAJA

15. novembril tähistas Tori lasteaed isadepäeva erilise õppusega „Tori siil“. Õppuse alguses tuli koguneda ja kuulata direktor-kindral Käty sissejuhata vaid juhiseid, milles kirjeldati eesiseva õppuse eesmärki ja liikumise trajektoori. Edasi tuli teha liikumisõpetaja-kolonel Kätlini eeskujul soojendavaid harjutusi. Ja peale seda võiski rünnakule asuda!

Õppuse käigus tuli läbida koos lapsega erinevaid punkte, et saada endale vastava punkti pagun (kää tempel). Ettevaatlik tuli olla tasakaalulajal ja

„soo“ ületamises. Täpne tuli olla täpsusviskes, redelil ronimises ja liu laskmises. Kiire tuli olla kepphobuste võidujooksus ja kärusõidus. Isade ja laste poseerimisoskus pandi proovile fotonurgas. Sitkust kontrolliti täringu ja võimlemiskombo peatuspunkti. Viimaseks said laps ja isa õppuse lõpp-punktis lüüa haamriga Tori siilile terasest okkad (naelad) külge.

Kui kõik ülesanded olid läbitud ning pagunid teenitud, loeti õppus edukaks, misjärel said kõik osalejad sooja ja maitavat suppi – nii, nagu õppustel ikka kombeks on!

Tori lasteaia personal tänab kõiki eduka õppuse eest!

Tori lasteaia toimus isadepäeva õppus „Tori siil“
Foto: Jevgenia Polkovnikova

Tammiste lasteaed-alkkooli jõululaadal osteti letid lagedaks

HELEN EESKIVI
TAMMISTE LASTEAED-
ALKKOOLI ÕPETAJA

Kolmapäeva, 7. detsembri pealelõunal toimetab mõnusalts lumises õues Tammiste lasteaed-alkkooli pere koos oma toredate abilistega, et seada kõik valmis õhtuseks laadameluks. Nimelt toimus traditsiooniline jõululaat, kuid sel aastal ikkagi erinev. Üle mitme aasta sai jälle rõõmsalt külg külje kõrval koos olla ning maja on kasvanud mitme rühma ja klassi võrra suuremaks. Lisaks oodati ostlema ja nautima ka kogukonnarahvast.

Kell 16 olid müügiletid valmis seatud ja lasteaiaõu sagimist täis. Kaubaks läksid kõik laste ja perede poolt valmistatud erinevad küpsetised, hoidised ja muu maitsev. Oma koht oli ka hoole ja armastusega valminud käsitöökaupadel. Kui külm kippus näpistama, siis sai end kuuma tee, glögi või supiga kosutada. Sooja tunde südamesse tekitasid lasteaialaste, mudilaskoori ja segakoori jõuluhõngulised laulud. Palju elevust tekitasid erinevate müügiletide juures õnneloosid, mille piletid kadusid korvidest imekiiresti,

kõik lootsid saada osa magustatest peavõitudest.

Külastajad kiitsid laadamelu ja toredaid dekoratsioone. Lapsevanem pisikeste Pajutibude rühmast mainis, et külastab laata küll esimest korda, kuid jäi kogetuga väga rahule ning kaasa toodud kelk sai head laadakraami täis ostetud. Koolilaps Kennert mainis, et temale pakkus rõõmu asjaolu, et laat on kasvanud mitme rühma ja klassi võrra suuremaks ning kõhu sai maitsevaid pannkooke täis. Õpetajad jäid rahule, et kokkulepped ilmataadiga püsisid. Maad kartis kohev lumevaip ja külmakraadid olid parajad. Tõdeti, et külalisi tõmbas ligi soe ja kodune kõhutäis ning soodne hind.

Imeliselt talvise päeva lõpuks olid kõik laadalaad tühjad ja osalised rõõmsalt rahul. Jälle sai mõnusalts koos tegutseda ja üksteise seltsi nauditud. Kotid ja kõhud said head-paremat täis varutud ning lapsed saavad hakata mõtisklema, kuhu saadud laadatulude eest kevadel koos seiklema minna.

Tammiste lasteaed-alkkooli pere soovib kõikidele kaunist ja rahulikku jõuluaega!

Tänukiri

Tori lasteaed tänab, kiidab ja tunnustab oma remondimeest, kelleks on Ants Borkvel. Kui aastaid tagasi toimetas ta ainult meie majas, siis nüüd Tori Haldusteenustes töötades saavad tema meistrikätega tunda juba paljud valla allasutused ja heakorrajektid. Ent vaatamata suurele tööpõllule jõuab ta meil endiselt kõik vajalikud asjad

ära parandada, remontida, ehitada, kaunistada, uusi asju meisterdada, nõu anda, töövõtteid ette näidata ja juhendada.

Ants on justkui meie oma päkapikk, sest kõik saab tehtud kuidagi märkamatult, kiiresti, põhjalikult, väga korrektset ja kaunit. Tal on loovad mõtted ja hea kunstianne, mistõttu paljud katkised või koledad asjad saavad tema käe all vahva disainiga imetusobjektideks.

Ta ei kurda kunagi (kuigi töömaht tundub tal olevat tohutu), vaid on ikka sõbralik, heatujuline ja mõnusa naljasoonega.

Suur aitäh sulle, Ants, selle eest! Hindame väga sind ja sinu tehtud tööd! Loodame väga, et toimetad meie majas aegade lõpuni, sest meie teada ei kao päkapikud ja nende head teod kunagi. Häid jõule sulle!

Tori lasteaia õnnelik pere

Tori valla noortepäev toimus taas

ERIKA NÖMM
NOORSOOTÖÖ NÕUNIK

7.-13. novembril toimus juba 12. korda üle-eestiline noorsootöö nädal, mille fookuses oli sel aastal noorte loovus ja eneseareng. Loovus on käivitav jõud mitmesuguste noortele oluliste teemavaldkondade arendamiseks ja probleemide lahendamiseks, toetades seeläbi ka enesearengut, uute kogemuste saamist ja kogetu enda kasuks tööle panemist.

Noor vajab aga eneseteostuseks ja oma potentsiaali rakendamiseks turvalisust, kohta, kus tunneb ennast vabana ja tunnustatuna, ruumi, kus lasta oma ideedel lennata – just seda saabki noor teha noortekeskuses!

Tori valla noortekeskuste koostöös toimus Sauga avatud noortekeskuses veidi peale üle-eestilist noorsootöö nädalat, 24. novembril Tori valla noortepäev. Sündmusele olid oodatud noored üle valla. Noortel oli võimalus osaleda erinevates töötubades. Eesti noorteühenduste liit koos Tori valla noortevolikoguga rääkis noortele osalemisest ja kaasamisest, kuidas viia oma ideed otsustajateni. Vaikuseminutite töötuba viis läbi Are avatud noortekeskuse meeskond, praktiseerides koos noortega erinevaid meelerahu leidmise

harjutusi, mis aitavad keerulisel hetkel keskenduda ja leida vaimset tasakaalu.

Motivatsioonist ja selle leidmisest kõneles Errit Kuldkepp. Urmo Reitavi poolt läbiviidud töötubades arutati noorte vaimse tervise teemadel ning selle üle, kuidas oma aega paremini planeerida ja olla seeläbi efektiivsem. Kait Kallau juhendamisel said noored proovida nutikat noorsootöö mudelit Soundworld. Rahvusvahelise noorsootöö võimalustest andis ülevaate Karolina Kuusik. Sauga avatud noortekeskuse praktikandi Margiti eestvedamisel oli kõigil osalejatel võimalus meisterdada vapruselmeid.

Pärnumaa Noorte Kokandusringid pakkus sündmusel osalejatele kerget einet. Päeva lõpetas ansambel Oed, soovijad said autogramme ja teha fännipilte. Suur tänu osalejatele ja korraldusmeeskonnale!

Tegevus on rahastatud Euroopa Liidu ning haridus- ja noorteameti vahenditest.

HARIDUS- JA NOORTEAMET

Sindi gümnaasium käis kogemusi omandamas ja seiklemas Varnas

SILVA SIKK
SINDI GÜMNAASIUMI
ÕPETAJA

28.11–2.12 toimus järjekordne Erasmus+ projekti „Master“ kohtumine Bulgariias Varnas. Sel korral oli põhitoomaks kodanikuks olemine ja sellega kaasnevad kohustused, lisaks keskkonnasäästlikkuse ja taastuvenergia.

Osaletas kuus partnerkooli Euroopast – Portugal, Itaalia, Sloveenia, Rumeenia, Eesti ja vastuvõtjana Bulgaaria. Sindi gümnaasiumist käisid kohtumisel viis õpilast: Pirjo-Liis Parts, Dana Mohnja, Antti Riit 9.a klassist, Emma-Liisa Aleksandrov, Rait-Renee Kaevand 10.a klassist ning õpetajad Maia Agar ja Silva Sikk.

Vastuvõttev kool on majanduskallakuga kutsekool, mis sobib väga kiiresti kokku meie ettevõtliku kooli teemaga. Saime tutvuda koolimajaga. Õpilased osalesid rühmatöös, kus arutati aktuaalsetel

teemadel. Enne kohtumist oli vaja läbi lugeda raamat, mille sündmustik oli võetud reaalsest elust. Selle põhjal valmis kohapeal rühmatööna video. Toodi välja õpilaste arvates iga riigi kõige suurem murekoht. Arutleti püstitatud teema üle ja prooviti leida riikide koostöös sellele lahendus. Aruteludesse ja loomesse olid kaasatud kohalikud eksperdid.

Õpilased elasid peredes, kus omakorda said tutvuda Varna pere igapäevaeluga. Vaatamata külmale, vihmasele ja tuulisele ilmale tutvusime kohaliku looduse ja vaatamisväärsustega sõites ühel päeval mööda rannikuäärset teed põhja poole, teisel päeval lõuna poole. Kahjuks jäid kuulsad kuldseid ja valgeid liivad ning Must meri seekord puutumata, kuid kohalikkude maitsvat toitu nautisime küll.

Järgmine kohtumine toimub veebruaris ning siis võtame külalisi vastu meie.

Erasmus+

Sauga kooli õpilaste magus reis

EDA STRANDBERG
SAUGA PÕHIKOOLI ÕPETAJA

On varajane hommikutund – või pigem alles öö? Iga tahes, kell näitab minuteid üle nelja, kuid Sauga noortekeskuse juures sagib autosid nagu oleks käes hommikune tippund. Mis toimub?!

Tegelikult ei midagi nii eriti salajast – lihtsalt oleme asumis reisile maiustuste sünnipaika, Fazeri tehasesse. Buss on aegsasti kohal, nii et õues lõdiseda pole kellelgi vaja. Võtame kohad sisse, kohti on just täpselt sama palju kui reisijaid – nimelt 51. Veel viimased küsimused-vastused ja käik sisse. Aga oh häda – vaatamata kõigile varasematele meeldetuletustele avastab keegi siiski, et rahakott on maha jäänud. Tühja sest rahakotist, võiks ehk mõelda – pugib kõhu komme täis ja elab päeva üle. Paraku oleme aga teel välismaale ja kuna rahakoti vahel on ka isikutunnistus, tuleb enne Tallinna poole pööramist teha veel väike ring kodukandis.

Sõit laabub libedalt, kostub jutuhääli – unenorinat pole kusagilt kuuldav. Tallinna sadamas võtab meid vastu giid Reelika, kes kohe ohjald oma kätte haarab, nii et ka õpetajad saavad end peaaegu end reisijateks ümber häälestada.

Laevasõit kestab paar tundi. Laev on varasel hommikutunnil suhteliselt tühi, sellegipoolest suudavad kõik meie 46 hoolealust kuhugi ära kaduda. Täpselt kokkulepitud ajaks ilmuvad nad aga siit ja seal uuesti välja ja sadamakail saamegi taas oma bussiga kokku, sedapuhku juba Soome Vabariigi pinnal.

Ehkki mõtteis võivad juba keerelda kommid ja šokoladid, tuleb see pilt silme eest veel mõneks ajaks ära saada, sest esmalt vaatame pisut ka Helsingi linnas ringi. Kõigepealt Temppeliaukio kirik, seejärel Sibeliuse monument, Toomkirik ja Helsingi linnamuuseum. Kui need

Sauga kooli väljasõidul Helsingisse külastati ka Sibeliuse monumenti

Foto: Sauga põhikool

kesklinnas asuvad vaatamisväärsused kaetud, sõidame pisut kaugemale, et teha tuur vee-elukate juures. Sea Life on paik, kus näeb nii värvikirevaid koralle ja kalakesi kui ka kummalise välimuse ja eluviisiga merihobukesi. Vaatame, imetleme ja imestame.

Aga nüüd? Aeg on sealmaal, et meid oodatakse Fazerrisse. Miks meid oodatakse? Mis meil neile pakkuda? Aga oodatakse sellepärast, et neid, kes teha külastada soovivad, on nii palju, et ei ole võimalik lihtsalt kohale minna ja öelda kultusfilmist tuttavat lauset: „Siin me oleme...“. Meile on antud kindel saabumise ja lahkumise aeg, seega tuleb silmad, kõrvad ja ka suukene õigel ajal lahti hoida, et ei informatsioon, imelised visuaalid, ega muidugi maitsvad palakesed õigel hetkel vajaliku tähelepanekuta jääks. Näeme elusaid puid ja taimi, mille viljadeta šokolad ei valmiks, vaatame videot Fazeri ajaloo, nuusutame ja katsume erinevaid interaktiivse väljapaneku objekte.

Siis, lõpuks, suundume šokolaaditornide ja kommipuude juurde: kõike, mida enda ees näeme, võime süüa ilma, et keegi meile õlale koputaks ja ütleks, et oled juba ülearu magusat suhu kühveldanud. Jah, paraku peab tõdema, et mõte lõputust kommisöömisest on palju kaunim kui söömise akt ise: juba mõne suutäie järel on maitsed sassid ja magusa maitse nii magus, et näib suisa kibe. Väljumine „kommiparadiisist“ toimub läbi tehase poe, kust nüüd kaasa ostame seda, mis näis uus ja huvitav või siis lihtsalt kõige maitsvam.

Oleme taas bussis. Mõned unistavad heeringast, teised jooks ära terve ämbritäie vett. Et kõik saaks oma vajadused rahuldada, teeme veel ühe peatuse, sedapuhku Jumbo kaubanduskeskuses. See jääb ka viimaseks enne laevaleminekut.

Taas laeval, kordub juba eelnevast tuttav stsenaarium, ehkki neljapäevaõhtusel laeval on inimesi rohkem, eriti keskealisi meesinimesi. Ilmselt on reedene tööports

nädala jooksul sujuvalt ära tehtud ja nüüd saab lisaks sokkide vahetamisele kodus ehk ka üht teist koos perega teha.

Tallinnas oleme kell 21.30. Jätame oma giidiga hüvasti ja asume koduteele. Arvata võis, et kõik vajuvad magusasse šokolaadiunne, kuid ei. Ilmselt mõjub maiuse vaimu ergutav toime, millele paljud eksaminandid loodavad, kui nad, tahvel käes, eksami-ruumi sisenevad.

Paari tunni pärast oleme taas noortekeskuse juures, kus hommikune rutiin toimib seekord vastupidises suunas. Paari minutiga on plats puhast ja maad võtab südaõine vaikus.

Kuidas see päev siis kokku võtta? Oli väga pikk ja sisukas päev. Õpilased olid eriliselt tublid: ei mingeid intsidente, kadumisi, ütlemissi! Ka giid osutas korduvalt sellele, kui võrd teda üllatas meie laste distsiplineeritus ja kella-tundmine. Aitäh teile kõigile, kellega me sel päeval ühte jalga käisime ja lisa saime nii meelte kui keeltele.

9. maakondlik matemaatikalaager toimus Sindi gümnaasiumis

KERDI MIHHAILOVA
SINDI GÜMNAASIUMI
ÕPETAJA

9. maakondlik matemaatikalaager kolmanda kooliastme matemaatikast huvitatutele toimus 2.-3. detsembril Sindi gümnaasiumis. Kokku osales 21 õpilast maakonnast.

Kaks päeva toimus harivaid, põnevaid ja praktilisi tegevusi.

Esimese päeval rääkis suurepärane Raili Vilt UT Teaduskoolist arvuteooriast, toimus orienteerumine Sindi linnas, rühmatööna valmis-tati Mondrian kuup, sorteeriti mannast asju välja ja ehitati iseliikuvaid sõidukeid. Lisaks mängiti ja vesteldi pool ööd, õpetati üksteisele Rubiku kuubiku lahendamist, pii komakohti jm ning magati.

Teise päeva hommik algas toredate tegevustega nagu hommikuvõimlemine, puslejooks ja vanaema lõngakera lahtiharutamine. Päeval toimusid töötööd: kaarditrikkide matemaatika ning paberi kaalu vähendamine ja torni ehitamine spagettidest. Laagri lõpetamisel sai igaüks lototroni keerutades väikese meene meenutamaks laagris käiku.

Ka osalejatele meeldis üritus, nii mõnelegi oli see juba teine laager ning juba oodatakse uut, järgmise aasta juubelilaagrit. 9. klassi osaleja kommentaar: „Seltskond oli ülimalt vinge. Sain teada uusi asju ja ka teha tööd vägevates gruppides. Ühistegevuste ajal oli väga lõbus ja naljakas.“

Valla tantsijad ja lauljad pidasid maha ühise peo

MARIANN PÄRNOJA
TORI SEGARAHVATANTSURÜHMA
JUHENDAJA

*Tahaks olla kui haldjas siin ilmas
vahel eemal sest maailma kärast.
Tahaks laulda, et halb kaoks siit ilmast
ja tantsida mured kõik ära.
Siis mängida pilli ja mõelda
et elu on tõesti kui lill,
Ja kõigile teistele öelda,
Et elu ju ongi kui lill.
Jah, tahaks olla kui haldjas siin ilmas...*

19. novembril toimus Are huvikeskuses Tori valla tantsu- ja laulupidu, mida on keeruliste aastate tõttu mitmel korral edasi lükatud ja mis lõpuks leidis oma vormi „siseruumiliseks“. Tantsu- ja laulurahvas on üks eriline tõug – nad tulevad kaasa kõigi vallatute ideedega – sedapuhku siis kontserdiga, mis algas „Maailma loomisega“ ja lõppes ühise rõõmutantsuga, sinna vahele jäi arhailisi laulumänge, meeleolukaid kooripalu, tantsijate simman ja mitmed väerikad numbrikavad. Kokku 25 etteastet pooleteistunnisel peol, millele järgnes veel tants ja tall ansambli Ahoi saatel. Osa võttis seitse meie valla tantsukollektiivi (Sauga naisrühm Sassis Sussid, Idla võimlejad, Are naisrühm Anna ja

Tori valla laulu- ja tantsupidu ühendas kultuuritegijaid üle valla, nii noori ku hingelt noori

Fotod: Ülo Soomets

Minna, Sindi naisrühm Kuu, Tammiste naisrühm Tamme-
piigad, Are eakate rühm Kur-
verid, Sindi eakate segarühm
Omasoodu ja Tori segarühm)

ning viis valla laulukollektiivi
(Sindi seltsimaja naisansambel
Šal-lal-laa, Selja lauluseltsing,
naisansambel Nõianeitsid, Tori
segakoor, Sindi laulukoor). Esi-

nejate hulka oli kaasatud
ansambel Palat nr 7, kes
pea pooled tantsulood
saatis ja tantsijatele „elus“
muusikaga tantsimise
rõõmu pakkus. Ning kõige
krooniks oli kasutada Pro
Eventi kvaliteetne heli,
valguslahendus laval ja
saalis oma muusilise või-
mekusega ning isegi sume
suitsuvine, mis „Maailma
loomise“ ja võimlejate kava
ning luulelised vahetektid

veel müstilisemaks ja maa-
gilisemaks võlusid. Kaunis
talveilm väljas ja särasilm-
sed tantsijad sees tegid
kõigi vaatajate südamed
soojaks. Suur tänu maja-
perenaisele Vilja Alamaale
ja kultuurikorraldaja Argo
Juskele ning tema töökal-
le meeskonnale, et säärane
omanäoline rahvakultuu-
riline pidu teoks sai. Laul
ja tants teevad jätkuvalt
eestlase rinna rõõmsaks.

Raamatukogudesse on kõik teretulnud

ENE MICHELIS
TORI VALLA RAAMATUKOGU
DIREKTOR

Raamatukogude aasta, mis kuulutati Eestimaa välja selle aasta jaanuaris ning millele Tori vallas andis avalöögi val-
lavanem isiklikult, on lõppe-
mas. Erinevad sündmused, mida oleme korraldanud Are, Sauga, Sindi, Suigu, Tori ja Urge raamatukogudes, on just selle piirkonna raamatu-
koguhoidja nägu. Meie ühi-
seks eesmärgiks on, et külas-
taja leiaks alati põhjuse, miks raamatukogusse ikka ja jälle tagasi tulla. Olgu selleks siis ajakirjanduses reklaamitud raamat või lugemisklubi, koh-
tumise kirjanikuga või hoo-
pis vajadus arvuti kasutamisel abi saada.

Oleme koos toimetatud kolme aasta jooksul pannud aluse nii mõnelegi traditsioo-
nilisele ülevallalisele sündmu-
sele: täiskasvanute lugemis-
mäng „Lugemise proovikivi“, Tori valla mälumäng SATS või lastele suunatud „Suvine lugemisbingo“. On hea meel, et saame nende korraldami-
sel teha koostööd teiste asu-
tustega, olgu selleks siis Tori valla kultuurikeskus või Jõe-
suu külamaja.

Valla elanikud ja ka küla-
lised on juba harjunud sel-
lega, et igas haruraamatu-
kogus on võimalik vaadata näitusi. Vahelduvad maali- ja fotokunst, käsitöö või välja-
panekud kollektsionääride kogudest. Paljud nendest näi-
tustest ringlesid üle valla – nii ei pidanud oma kodukohast väga pikka retke ette võtma.

Jõuluhommik Urge raamatukoguhoidjaga Tammiste lasteaed-alkkoolis

Foto: Ene Michelis

Väga oluliseks peame tööd laste ja noortega. Neile kir-
janduse komplekteerimine on erilise tähelepanu all. Selleks, et raamat noort lugejat kõne-
taks, peab see olema pilku-
püüdev ja kaasaegne. Ja et ta selle raamatu ka avaks, korral-
davad raamatukogutöötajad üksi või koostöös õpetajatega erinevaid lugemisega seotud teematunde ja muid sünd-
musi.

Sindi raamatukogu on lii-
tunud projektiga „Lugemine käppa“, mille raames ootab lugemiskoer Norbert kõiki Tori valla lapsi lugema. Prog-
rammi koordineerib Eesti abi- ja teraapiakoerte ühing.

Kõikides haruraamatu-
kogudes on juba mitmendat aastat Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja kultuuriministeeriumi toel käimas „Lugemise-
isu“ programm, mille käigus õpivad nii lasteai- kui ka nooremad koolilapsed män-

gulisi teid pidi tundma uue-
mat lastekirjandust.

Ares korraldasime kevadel Tori valla raamatukogu III lasteraamatupäeva, kuhu olid kutsutud kokku üle valla 65 last vanuses 4-12 aastat, kes laenutasid 2021. aastal Tori valla raamatukogudest kõige enam raamatuid. Tulla võis koos pereliikmetega. Ligi-
kaudu 80 inimest nautisid Piip ja Tuut Teatri esituses meie sündmusele kohandatud etendust.

Palju elevust nii töötajate kui ka külastajate argipäeva toovad iga-aastased üleriigi-
lised raamatukogupäevad. Oktoobrikuu kümme vii-
mast päeva olid selgi aastal täis põnevaid kohtumisi ja töötubasid nii lastele kui ka suurtele. Tähistasime jutuõh-
tuga Are raamatukogu 105. ja jalutuskäiguga „Sindi raama-
tukogu kodud 140 aasta väl-
tel“ Sindi raamatukogu 140.

sünnipäeva.

Koostöös Tori valla kul-
tuurikeskusega liitusime üleskutsega „Sooja südamega Ukrainasse“, kogudes Tori valla elanike poolt 448 sooja eset.

Aasta lõpus andsime raamatukogude aasta teatepulga üle liikumisaastale. Selle sündmuse raames läks iga haruraamatukogu töötaja oma piirkonna kooli või las-
teaeda ning korraldas lastele kirjandusteemalise liikumis-
mängu.

Julgete ja särasilmsete töö-
tajate leidmiseks on tulnud ja tuleb ka ilmselt edaspidi palju tööd teha. Külastajale jääb alati silma temaga tegeleva raamatukogutöötaja hoolivus ja kompetentsus. Raamatu-
koguhoidjale tuleb kindlasti kasuks huvi lugemise vastu, kuid järjest enam hakkab kasvama nende roll õpetaja ja sotsiaaltöötajana. Kõik meie haruraamatukogud on käe-
pikenduseks vallale, sest töö-
tajad teavad üldjuhul, millise murega kuhu pöörduda.

Uuel aastal jätkame samas vaimus, püüdes veelgi enam teadvustada, et lisaks raama-
tute ja ajakirjandusväljaan-
nete laenutamisele on kõik meie haruraamatukogud valmis korraldama sündmusi ja olema kokkusaamisko-
haks eri huvigruppidele. Võib vast öelda, et raamatukogud pakuvad elukaareteenust.

Mulle meeldib nii mõelda, et meie vallas toimunud muu-
tus raamatukogude arengus on ikka tugevalt kaldus posi-
tiivsuse poole. 2023. aastal oleme liikumises igas mõttes!

Tänuõnad Tori valla laulu- ja tantsupeol osalejatele ja peo korraldajatele

19. novembril said Are huvikeskuses kokku Tori valla kultuurikollektiivid, kelle osalusel peeti maha lustlik laulu- ja tantsupidu. Kuigi peopäev oli osalejatele pikk, saades alguse päevastest proovidest, siis õhtuse etteaste ajaks ei olnud see esinejaid ära kurnanud ning maha peeti vahva pidu koos erinevate laulude ja tantsudega. Aitäh kõigile peo kordaminekusse panustajatele – nii osalejatele kui ka korraldajatele! Lisaks toredatele ja südamlikele etteastetele oli peo naelaks just sära ja lust osalejate silmades, mis näitas, et tegijad nautisid nii oma etteasteid kui ka kogu pidu täie rinnaga. Hoidke seda sära oma silmis, et juba järgmisel korral sellel uuesti särada lasta!

Priit Ruut, abivallavanem

Nigulapäeval registati ajusid Saugas

ENE MICHELIS
TORI VALLA RAAMATUKOGU
DIREKTOR

Selle aasta viimane Tori valla mälumänguvõit-
mus lumises Saugas. Kokku tuli üheksa võistkonda, kes said paari tunni jooksul juurde uusi teadmisi või mälusopist üles leida õiged vastused Jaak Eametsa ja Erkki Lumisalu poolt esita-
tud küsimustele. Palju ele-
vust tekitasid seekord aja-
lehtede veergudelt nopitud küsimused, mis oli tõestu-
seks sellele, et lisaks ajaloole tuleb end kursis hoida ka eilsete uudistega. Jõulumee-
leolus Sauga Must Maja oli hea auraga ning aitas kaasa järgmiste võistkondade paremusjärjestuse väljaselgi-
tamisele:

I koht võistkond Täiskuu koosseisus Ene Mironen-
kov, Katrin Vunk, Teolan Pärtels, Toomas Rähmonen ja Mihkel Tomberg – 47 punkti;

II koht võistkond Selja koosseisus Avo Kask, Katrin Tiimann, Kade Reinthal ja Merle Öige – 40 punkti;

III koht võistkond Tori kütid koosseisus Uno Kask, Kalev Kiisk, Mart Kiisk, Eero Nõmm ja Meelis Meedla – 38 punkti.

Üldtabelit juhivad Täiskuu 57 punktiga. Nende järel võrdse 51 punktiga on Selja ja Tori kütid. Jõesuul on kokkuvõttes vaid punkt vähem. Teistelgi on põhjust, mille nimel pingutada.

IV voor toimub teisipäe-
val, 10. jaanuaril kell 19.00 Sindi gümnaasiumi aulad.

PILK MINEVIKKU

Pärivere talu 20. sajandi alguse paiku

Foto Eesti Rahva Muuseumi kogust

Pärivere talu

Levinud on pärimus, et Are parun ja Pööravere parun mänginud raha peale kaarte. Are parun pannud mängu Tallinna maantee ääres asunud Liiva kõrtsi ja kaotanud. Nii läinud Liiva kõrtsihoone üle Pööravere Enge mõisnikule, kes tõi kõrtsmikuks oma kandi mehe Juhan Hanseni. Juhan kogus kõrtsmikuks üksjagu jõukust ja ostis 1876. aastal Pärivere talu. Laenanud lisa, omandas ta ka Sauga jõel asunud vesi- ja tuuleveski. Poeg Georg võttis isalt veski üle 1892. aastal ja ehitas väikese vesiveski ümber auru- ja veejõul töötavaks jahutööstuseks. Varsti pani ta Pärivere käima villaveski talupoegadele vajalike lambavilla puhastamis-, kraasimis- ja värvimiseseadmetega. Ajapikku sai Pärivere villa- ja jahuveski terve valla suurim tööstuslik ettevõte. Aastatepikkuse tööga muutis Georg talu vesised karja- ja heinamaad kultuurmaaks, arendas tööstust, karjapidamist ja põllumajandust. 1910. aastal päris talu ja selle juurde kuuluva Georgi poeg Johann Eduard Hansen, kelle missioon haritud mehe ja aktiivse ühiskonnategelasena oli Are kandi maarahva elu parandamine. Ta oli seakasvatuse pioneer ja silmapais-

tev arendaja Eestis, kes viis ümbruskonna talunikegi seas läbi suurt selgitustööd. Noor Johann rajas Pärivere talus esimese suurt valget tõugu sugusigade jaama, ka esimesed katsed sigadega korraldati just Pärivere talus.

1940. aasta novembris organiseeriti Pärivere talu põhjal esimeseks sotsialistlikuks suurmajandiks Pärivere sovhoos, algse nimega Pärivere riigimõis. Talu peamiseks tululikkateks olid tollal jahu- ja villaveski, seakasvatus, piimakari ja nisukasvatus. Ülevõetud talundi suurus oli u 75 hektarit. Riigistamisega võeti omanikult ära kogu tema varandus – 202 469 krooni ja 93 senti. Sovhoosi koosseisu kuulusid Pärivere talu varad kuni 1994. aastani, hooned kasutati sovhoosi kontorimajadena. 1994. aastal tagastati talu õigusjärgsetele omanikele.

Kasutatud allikad:

Lusik, Ott-Joosep „Are vald enne ja nüüd“. Aastatöö. Are, 2017

Räim, Renno. „Pärivere talu ajalugu“. Loovalt. Are, 2017

„Teadus Eesti põllumajanduse arenguloos, I osa (kuni 1918. aastani)“. Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi Toimetised. Tartu, 1998

Tori vallas moodustati tervise- ja heaolukomisjon

KAIRI GUSTAVSON
RAHVATERVISESPETSIALIST

Käesolev sügis ja talv on toonud Tori valla rahvatervise valdkonnas palju uut ja huvitavat.

7. septembril moodustati Tori vallavalitsuse juurde esimene Tori valla tervise- ja heaolukomisjon. Komisjoni töö eesmärk on julgustada inimesi ise vastutama enda ja lähedaste tervise eest. Seejuures peab komisjon oluliseks, et ei saa teha tööd inimestele, vaid tuleb teha inimestega. Tulenevalt sellest on komisjoni liikmed erinevatest valdkondadest ja valla eri piirkondadest. Tori valla tervise- ja heaolukomisjoni kuuluvad Priit Ruut, Anu Eisenschmidt, Kaja Rebane, Kairi Gustavson, Pille Kuusik, Karin Vilgas, Rasmus Aaslaid, Piret Dreimann, Helen Linn, Kandela Õun, Ants Välimäe ja Ahto Saar.

11. oktoobril sai komisjon esimest korda kokku ja seati eesmärgiks koostada valla terviseprofiil, mis on põhjalik analüüs Tori rahva tervisest.

Tulenevalt tulemustest kavandatakse tegevusi, mis oleksid võimalikult positiivse mõjuga inimeste tervisele ja elukvaliteedile.

Selleks, et Tori valla tervise- ja heaolukomisjon ja selle töö oleks maksimaalselt edukas, sõlmis Tori vallavalitsus koostööleppes tervise arengu instituudiga. Koostööleppes eesmärk on parandada rahvatervise valdkonna tähtsust ning suurendada kompetentse tõendus põhise praktika kasutamist. Koostöö raames sai Tori vallavalitsus endale ka mentori – Ülle Laasneri. Ülle omab suurt kogemust rahvatervise valdkonnas ja töötab Raplamaa omavalitsuste liidus tervise ja turvalisuse alal. Komisjoni kokkusaamisel 11. oktoobri kohtus komisjon ka Üllega ning tõdeti, et meie valla meeskond on väga motiveeritud ja eesmärgile orienteeritud. Kui sina, hea lugeja, tunned, et sul on häid mõtteid ja oled valmis Tori valla rahvatervisesse panustama, anna meile teada endast telefoninumbri 521 8455 või e-posti aadressil kairi.gustavson@torivald.ee.

Raamatukogude aastast liikumisaastas

KAIRI GUSTAVSON
RAHVATERVISESPETSIALIST

13. detsembril lõppes raamatukogude aasta ja teatepulga võttis üle liikumisaasta. Tori vallas tähistati teema-aasta vahetumist ülevallalise üritusega – „Raamatukogude aastast liikumisaastale“. Tori valla koolide õpilased ja Suigu lasteaia lapsed mängisid koos raamatukoguhoidjatega kirjanduslikke liikumismänge. Sooritati raamatujahte ja läbiti erinevaid takistusradasid. Pidulikud sündmused toimusid Tammiste lasteaed-alkkoolis, kus Tori valla raamatukogu direktor Ene Michelis andis edasi teatepulga Tori valla rahvatervisespetsialistile Kairi Gustavsonile.

Uue teema-aasta – liikumisaasta eesmärk on tekitada inimestes rohkem huvi liikumisharrastuse ja tervislikumate eluviiside vastu.

Tammiste lasteaed-alkkooli lapsed aitasid teatepulga raamatukogude aastast liikumisaastale üle anda

Foto: Katariina Vaabel

Põhitähelepanu läheb lastele, peredele ning kesk- ja vanemaealistele, kuna just neid on tihti keerulisem liikuma saada. Olgu siis põhjuseks kiire elutempo, nutimaailm või isolatsioonis olemine. Kindlasti

jätakse liikumisaasta tegevuste kavandamisel Tori vallas sõnad „sport“ ja „võistlus“ tagaplaanile ning näidatakse, et liikuda tuleks eelkõige hea enesetunde ja tervise nimel.

Alvar Johannes Alev sai Ruka MK-etapil elu parima tulemuse

Novembri viimasel nädalavahehusel Rukal toimunud MK-etapil mürdmaasuusatamises täitis Jõe suust pärit ja Norras treeninud Alvar Johannes Alev ühe oma eesmärkidest, saavutades pühapäevases 20 km vabastiili jälitussõidus 20. koha.

Esimeses kahes vaheajapunktis 30.-tel kohtadel sõitnud Alev sai poole maa peal hoo sisse ja liikus tõusvas joones kuni viimase ajavõtupunkti, kus oli 18. kohal. Viimastel kilomeetritel andis ta veidi aega ära, kuid jõudis finišisse tubli 20. kohal 66 võistleja seast. Kui

võitjale kaotas Alev 56,6 sekundit, siis lähemate konkurentidega käis tihe rebimine – 4,8 sekundi sisse mahtus 9 meest.

Laupäevgi oli Alevis edukas, kuna ta edestas oma varasemat tipptulemust, 40. kohta, jõudes 10 km eraldistardis 33. kohale.

Järgmised maailmakarikasarja etapid Lillehammeris ja Beitostolenis nii edukad ei olnud, kaotus liidrile on olnud suurem, alates minutist ja 18 sekundist kuni minuti ja 35 sekundini.

Allikas: rahvusvaheline suusaföderatsioon

Alvar Johannes Alev

Foto: Ülo Soomets

Are noored saavad osaleda sulgpallitreeningutel

PILLE KUUSIK
ARE AVATUD NOORTEKESKUSE JUHATAJA

Alates novembrikuust toimuvad Are avatud noortekeskuses sulgpallitreeningud lastele ja noortele. Juhendaja on suurte kogemustega treener Roman Vaik. Peale kuu kestnud treeninguid panid osalejad oma oskused proovile 6. detsembril toimunud miniturniiril. Esimese kohta saavutas Aaron Miety, teise kohta Kusti Kuusik ja kolmanda kohta Karl-Gustav Kakko.

Alates jaanuarikuust ootame treeningutele uusi huvilisi. Treeningud on tasuta ja oodatud on noored alates 1. klassist.

Are sulgpalliturniirist osavõtjad

Foto: Eliise Killing

Valla noored näitasid jõutõstmise EM-il klassi

SPORDI- JA HUVIKOOL
DAIGO

25.–26. novembril Poolas Skienewices toimunud Euroopa meistri võistlustel klassikalises jõutõstmises võttis kuni 18aastaste juunioride hulgas mõõtu kaks Tori valla noort, kes treenisid klubis Daigo Power.

Kärolin Rohtla võistles kuni 84-kiloste neidude seas, kus pingutas viis sportlast. Neiu sooritas küki 168 kiloga, millega võttis alavõidu ning oma nimele ka Euroopa rekordi. Jõutõmbes oli Kärolin 150 kiloga pronksil. Tema kogusumma oli 383 kilo, mis andis kolme ala kokkuvõttes hõbemedali.

Klubi Daigo Power eestvedaja Reinhard Rebane näitas oskusi kuni 18-aastaste ja kuni 105 kilo kaaluvate noormeeste hulgas, kus võttis mõõtu kümme sportlast. Oma trumpalal ehk jõutõmbes teenis Rebane 305 kiloga hõbemedali.

Noored kasutavad treeninguteks Pärnu jõusaale.

22.12 kell 18.30
Are Huvikeskuses kontsert

HÄID jõule!

Esinevad õpetaja Ülle
laululapsed lasteaiast
ja noor muusik Haldi Välimäe

Kontsert on tasuta

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

Tõnu Raadik Inga Lunge Toomas Lunge

AEG OLLA KOOS

R 23.12 KELL 19 TORI PÜHA JÜRI KIRIK

Piletid Piletilevist

Sindi
Sotsiaaltöökeskuses

UUSAASTA- PIDU

6. JAANUARIL
KELL 12.00

ESINEVAD PAIKUSE LASTEAIJA
RUKKILILLE RÜHM
JA
SEENIORTANTSURÜHM
RÄÄMAKAD

JÕULUKONTSERT

ALLEN VEZIKO MULGI SEGAKOOR

*Vaikeusest karges,
nii kaunit on kuulda*

26. detsember
kell 19.00
Tori Kirik

PILETI HIND 22 €. Kontserdi päeval 30 €
Sooduspiletid hinnaga 17 eurot müügil kuni 10.12
WWW.ALEN.EE

Jõulumehed post

ELINA NECHAYEVA & MARKO MATVERE

21.12 kl 19 - Põltsamaa kirik
23.12 kl 19 - Tartu Peetri kirik
25.12 kl 18 - TLN Kaarli kirik
26.12 kl 18 - Viljandi Pauluse kirik
27.12 kl 19 - Tori kirik
28.12 kl 19 - Laitse Graniitvilla
30.12 kl 19 - Nõmme Rahu kirik

WWW.KONTSERT.EE

Eakate mõnusad lõunatunnid

12.01 kell 12 TORI RAHVAMAJAS

Loovuspidu:
TUNDED ON MEIE
ARMSAD SÕBRAD!

Mängulisus, loomingulisus ja kunst on tihedalt seotud elurõõmuga, inimese tervisega, samuti sellega, kui hästi inimene end tunneb. Minu tööks ongi meenutada inimestele, et meis kõigis peitub loovusesäde ja elurõõm!

Triin Varkentin,
looviterapeut Vaarikasaar OÜ ning
Pärnu Haigla Sotsiaalraviosakond

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

PÄÄSE 3€

Osalemiseks palume eelnevalt registreerida:
sotsiaalmaja@torivald.ee või telefonil 446 6980.
Registreerida saab veel Jõesuu külamajas, Tori raamatukogus ning Tori sotsiaalmajas kohapeal.

PÄÄSE SISALDAB
MÕNUSAT
KOHVILAUDA.

Olgem terved!

SULGPALLI- TREENINGUD

ARE AVATUD
NOORTEKESKUSES

TEISIPÄEVITI
15-16

OOTAME UUSI HUVILISI
ALATES JAANUARIST

Juhendab treener
ROMAN VAIK

Info: Are ANK

TORI SOTSIAALMAJAS

JAANUAR 2023 HUVITEGEVUSED KÕIGILE

3. JAANUAR kell 10
TAASKASUTUSRING- Juhendab vabatahtlik Aneli Toht

5. JAANUAR kell 10
JUTURING- Räägime elust - Juhendab vabatahtlik Liivi Tõnissaar

10. JAANUAR kell 10
KUNSTIRING- Juhendab vabatahtlik Vaike Villeberg

17. JAANUAR kell 10
KÄSITÖÖRING- Juhendab Stella Martsoo

19. JAANUAR kell 10
FOTORING- Juhendab vabatahtlik Ülo Soomets

24. JAANUAR kell 10
MEELEOLURING- Juhendab vabatahtlik Merike Teder

31. JAANUAR kell 10
LAUAMÄNGUDE RING- Juhendab vabatahtlik Lill-Oie Jäosepsoon

TULE TERVENAI

tehnöülevaatus Drive-In

või broneeri:
protechno.ee

uuemõisa
sauga
papiniidu

protechno

Sauga ülevaatuspunkt: Lauka tee 6, Sauga
Avatud: E-R 8-18 ja L 8-15
Telefon: 443 6990, sauga@tehnokuller.ee

VASTSÜNDINUD VALLAKODANIKUD

Konrad Tobias Törmälehto	04.11.2022
Henri Trei	04.11.2022
Randel Ristikivi	05.11.2022
Eve Huudi	05.11.2022
Rasmus Rohtla	07.11.2022
Ron Tiitus	10.11.2022
Neleliis Sutt	15.11.2022
Hugo Mathias Käosaar	16.11.2022
Mikk Lippmaa	16.11.2022
Roosi Rähn	16.11.2022
Brianna Eisenschmidt	30.11.2022

Õnnitleme!

STATISTIKA

1.–30.11.2022 sündis 11 last. Suri 17, saabus 63, lahkus 42 ja vallasiseselt vahetas elukohta 13 inimest.
1.12.2022 seisuga on vallas 12 500 elanikku, neist 6149 meest ja 6351 naist.

**METSÄKINNISTUD,
PÖLLUD,
KAITSEALL OLEVAD
KINNISTUD**
AUS HIND TEIE KINNISTULE
TARTUMETSALT
5557 7007
janno@tartumets.ee

**Sindi sauna
lahtolekuajad
pühadel**

N 22.12.2022 naised
R 23.12.2022 mehed
N 29.12.2022 naised
R 30.12.2022 mehed

KODUSTE LASTE JÕULUPAKID

Koolis ja lasteaias mitte käivad Tori valla lapsed, kes jõulupeole ei jõudnud, saavad oma paki kätte lähimast raamatukogust.

Pakile saab järele tulla aasta lõpuni.

TEATED

TORI SOTSIAALMAJAS JUUKSUR. Vajalik eelregistreerimine tel 5340 8603, Pamela. MANIKÜÜR/PEDIKÜÜR 18. jaanuaril. Info ja registreerimine tel 529 7216, Ave. AEROOBICA 5. jaanuaril kell 11 Tori rahvamajas.

SINDI SOTSIAALTÖÖKESKUSES JUUKSUR 18. jaanuaril, MANIKÜÜR/PEDIKÜÜR 20. jaanuaril. MASSAAŽ, kuupäevad kokkuleppel. Teenustele registreerimine telefonil 5569 5546.

Pakume LUMEKORISTUSTEENUST vari- ja lamekatustelt. Facebook.com/EstKorl, tel 5891 6699.

Ostan raamatuid, vinüülplaate, helikassette, kunsti, lauanõusid, tarbeklaasi, hõbeesemeid, märke jm VANAVARA. Tel 5804 6910.

Ostan NÕUKOGUDEAEGSEID ESEMEID: portselanist nõud, klaasist nõud ja vaasid, keraamika, kunst, heliplaadid, raamatud, mänguasjad, mudelautod, hõbe jne. Tel 5803 0458.

Ostan nõukogudeaegse lille- või merepildiga MAALI. Tel 5677 0569.

Pakun kodukoristust, äripindade ja korteriühistute KORISTUST. Tel 5626 8680.

Tori Valla Teataja

Väljaandja: Tori vallavalitsus
Aadress: Pärnu mnt 12, Sindi, Tori vald, 86705 Pärnumaa
E-post: tori@torivald.ee
Toimetaja: Piia Salundi, tel: 5855 7158,
e-post: ajaleht@torivald.ee
Küljendus: OÜ Hansaprint, trükk: AS Printall
Leht ilmub üks kord kuus. Tiraaž on 5471 eksemplari ja see jagatakse Tori valla postkastidesse tasuta.
Toimetuse ootab kaastöid ja reklaame e-posti aadressile ajaleht@torivald.ee 8. kuupäevaks.
Toimetusel on õigus vajadusel kaastöid lühendada ja redigeerida.

TÄHTSAD TELEFONINUMBRID

Vallavalitsuse infotelefon **445 1881**

Hädaabinumber **112**
Riigiinfo telefon **1247**
Elektrilevi rikketelefon **1343**
rikete teavitustelefon **www.elektrilevi.ee/maru**
Juhised kriisilukordadeks **www.olevalmis.ee**

Perearsti nõuandetelefon **1220**
Lasteabitelefon **116 111**
Ohvriabi kriisitelefon **116 006**
Usaldustelefon **126**

Transport
Pärnumaa bussiinfo **17 018**
Üle-eestiline bussiinfo **12 550**

Haldus, rikked

Teed ja tänavad Tori vallas: taristunõunik, tel **520 6932**
Tänavavalgustuse rikked:
valla üldtelefon **445 1881** ja taristunõunik, tel **520 6932**

Veevariid

Sindi, Tori, Selja, Taali, Piistaoja, Jõesuu piirkond: **5692 7960**

Sauga alevik, Eametsa, Kilksama, Urge, Pulli, Tammiste, Are, Suigu piirkond: **5687 7320**

TORI VALLA MÄLUMÄNGUSARI

SATS

SINDI GÜMNAASIUMIS

TEISIPÄEVAL, 10. JAANUARIL KELL 19.00

MÄLUMÄNG

Tori valla mälumängusarja SATS teise hooaja neljas voor

Rohkem infot telefonil 522 8319

TORI VALLA RAAMATUKOGU TORI VALLA KULTUURIKESKUS

Ootame kõiki huvilisi 11. jaanuaril kell 17 Sindi raamatukogu (Pärnu mnt 55a, Sindi) Raamatukohvikusse.

Teeme kokkuvõtte Tori valla raamatukogude 2022. aasta lugemismängust „Lugemise proovikivi“. Tunnustame osalejaid ja kuulutame välja lugemismängu uue hooaja. Raamatukohvikust saab alati kaasa ka põnevaid lugemissoovitusi.

Sindi Sotsiaaltöökeskuses

17. jaanuaril kell 13.00

Tõnisepäeva tähistamine

Õdus olemine, elav muusika

Tõnisepäeva kommetest ja maitsetest räägib Aita Puust

NÄITUSED

Are raamatukogus 30. detsembrini Aime Roostalu maalinäitus.

Sauga raamatukogus 31. detsembrini Eve Käärü fotonäitus.

Sindi raamatukogus 7. jaanuarini Maie Liiva käsitöönäitus.

Suigu raamatukogus 30. detsembrini Ester Kurmi maalinäitus ja 6. jaanuarini Liivia Koolme ehete näitus.

*Rahulikke jõule
ja rõõmurohket uut aastat!*

Tori Vallavolikogu
Tori Vallavalitsus
Tori Vallavalitsuse hallatavad asutused

SÜNDMUSTE KALENDER

Neljapäeval, 22. detsembril

Kell 18.30 Are huvikeskuses JÕULUKONTSERT. Esinevad Suigu lasteaias laululapsed ja muusik Haldi Välimäe. Tasuta! Info tel 510 5498.

Reedel, 23. detsembril

Kell 19 JÕULUKONTSERT Tori kirikus. Esinevad Inga ja Toomas Lunge ning Tõnu Raadik. Piletid Piletilevist.

Laupäeval, 24. detsembril

Kell 14 JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUS Tori kirikus.

Pühapäeval, 25. detsembril

Kell 14 ESIMESE JÕULUPUHA JUMALATEENISTUS Tori kirikus.

Esmaspäeval, 26. detsembril

Kell 19 JÕULUKONTSERT Tori kirikus. Esinevad Alen Veziko ja Mulgi segakoor. Piletid www.alen.ee.

Teisipäeval, 27. detsembril

Kell 19 JÕULUKONTSERT Tori kirikus. Esinevad Elina Nechayeva ja Marko Matvere. Piletid Piletilevist.

Laupäeval, 31. detsembril

Kell 14 VANA-AASTA JUMALATEENISTUS Tori kirikus.

Reedel, 6. jaanuaril

Kell 12 Sindi sotsiaaltöökeskuse UUSAASTAPIDU koos Sindi naisliiduga.

Teisipäeval, 10. jaanuaril

Kell 19 Tori valla MÄLUMÄNGUSARJA SATS IV etapp Sindi gümnaasiumi saalis. Rohkem infot tel 522 8319.

Kolmapäeval, 11. jaanuaril

Kell 17 Raamatukohvik Sindi raamatukogus, „Lugemise proovikivi“ lõpetamine.

Neljapäeval, 12. jaanuaril

Kell 12 EAKATE MÖNUS LÕUNATUND Tori rahvamajas. Külalooaterapeut Triin Varkentin. Pilet 3 eurot.

Teisipäeval, 17. jaanuaril

Kell 13 TÕNISEPÄEVA tähistamine Sindi sotsiaaltöökeskuses.

Vaata lisa www.torivald.ee/sundmused

MEIE HULGAST ON LAHKUNUD

Salme Lehtpuu	27.05.1925 – 14.11.2022
Neidi Kukk	31.10.1925 – 03.11.2022
Ellen Kuimets	21.10.1926 – 05.11.2022
Salme Štoppel	21.10.1926 – 19.11.2022
Artur Anvelt	08.06.1929 – 27.11.2022
Juhan Mere	13.01.1939 – 30.11.2022
Vaike Järveots	28.12.1940 – 17.11.2022
Tõnu Haas	22.03.1948 – 27.11.2022
Sirje Haas	26.03.1948 – 15.11.2022
Vladimir Fomin	25.11.1950 – 11.11.2022
Silva Bankier	08.03.1951 – 21.11.2022
Natalia Atamanjuk	29.01.1953 – 22.11.2022
Leander Männimets	10.01.1954 – 16.11.2022
Anu Mägi	19.12.1966 – 15.11.2022
Marko Rammi	06.07.1978 – 13.11.2022
Silver Toomenurm	04.11.1981 – 05.11.2022
Arnet Aasma	07.04.1986 – 04.11.2022